

Ob novem šolskem letu

Desetič DIDACTA v Baslu

V šolskem letu, ki je pred nami, nas čaka vrsta nalog, katerih izvršitev bo v veliki meri vplivala na nadaljnji razvoj vzgoje in izobraževanja.

V zadnjih letih so bila prizadevanja vse naše družbe usmerjena predvsem k reševanju materialnih problemov izobraževanja. Postopoma je zmagalo spoznanje, da predstavljajo vlaganja v izobraževanje nujen pogoj gospodarskega napredka. Čeprav še vedno niso rešeni vsi materialni problemi in bodo tudi v prihodnjih letih potrebna še velika vlaganja zlasti v šolski prostor in sodobno opremo šol, nam doseženi rezultati vendar omogočajo, da v prihodnjem obdobju svojo pozornost usmerimo predvsem na vsebinske probleme vzgoje in izobraževanja. Zato bo težišče naših prizadevanj na izpolnitvi šolskega sistema, na upoštevanju novih metod in vsebine izobraževanja.

Prizadevati si bomo morali, da bodo učenci ne glede na to, ali so doma iz razvitih ali nerazvitih občin, dobili tako vzgojo in izobrazbo, ki bo šla v korak z dosežki sodobne znanosti in bo v skladu s potrebami naše družbe.

S prizadevanji za spremembo vsebinske strukture in oblik dela v osnovni šoli naj bi odpravili nepotreben balast, hkrati pa dobili možnost za večjo individualizacijo pouka in omogočili učitelju, da bo oblike in vsebino dela prilagajal otrokovim sposobnostim.

Se bolj bomo morali razviti družbeno skrb, da bo vsem nadarjenim učencem odprta pot v srednje in visoke šole, ne glede na materialne možnosti njihovih staršev.

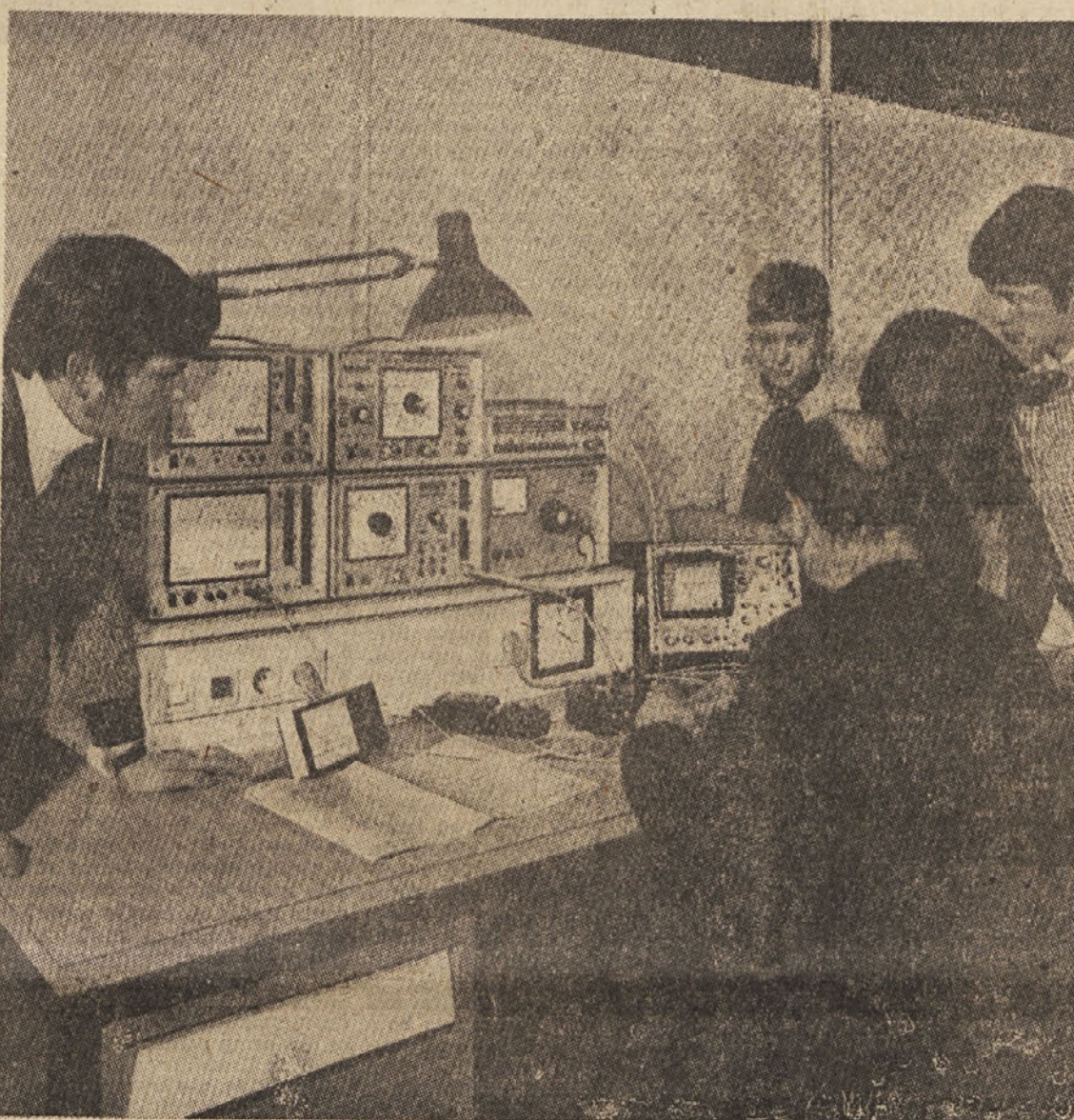
Poseben problem gospodarstva predstavlja pomanjkanje strokovnih kadrov, zato bo treba izpopolniti mrežo srednjega šolstva in jo tesneje nasloniti na potrebe gospodarstva. Obenem si moramo prizadevati za razvijanje vseh oblik dopolnilnega izobraževanja. Najvažnejša naloga, ki nas čaka, pa je skrb za izboljšanje učnih uspehov in zmanjšanje osipa v vseh naših šolah.

Vsako izgubljeno šolsko leto pomeni izgubljeno leto v proizvodnji, zastoj v otrokovem normalnem razvoju, pomeni družbene pretrse in mladostna razočaranja. Seveda pa učnih uspehov ne smemo dvigati z manjšo zahtevnostjo, ampak predvsem s kvalitativnejšim in bolj poglobljenim delom. Učitelji naj bodo s svojim bogatim strokovnim in pedagoškim znanjem nosilci novih oblik izobraževanja, znati se morajo približati učencem in jih pritegniti k aktivnemu delu. Z večjo individualizacijo pouka in z aktivnim sodelovanjem učencev

v vzgojnoizobraževalnem procesu lahko veliko storimo za izboljšanje učnih uspehov v šolah.

Učitelj, ki bo hotel zadostiti vsem tem zahtevam, mora z ljubeznijo opravljati svoje delo, ne prestando se mora strokovno iz-

letu, v katerem bomo svoje delo modernizirali in poglobili, leto, v katerem bomo posvetili še večjo skrb pripravljanju učencev na življenje v naši samoupravni družbi ter jih vzgajali v zdrave in samostojne osebnosti.



Z letošnje 10. Didacte v Baslu: merilne naprave za moderni pouk fizike v višjih in poklicnih šolah

Pod častnim pokroviteljstvom departementa za prosveto v Bernu in delovnim predstvom Zdrženja evropskih podjetij za učila, tj. »Eurodidakte« v Stockholmu, dalje učnih založb iz Düsseldorfa, Brüssella, Berna in Dunaja ter v sodelovanju z društvom švicarskih pedagogov, je bila prirejena na velikem bazelskem razstavišču letos od 28. maja do 2. junija že deseta mednarodna razstava učil pod imenom »Didacta«.

V devetih paviljonih si je na 145.000 m² površine najelo razstavne prostore prek 700 podjetij. Ker je vsakdo od proizvajalcev in prodajalcev razstavljal vse, kar ima najsodobnejšega za izobraževanje, zlasti učne pripomočke in šolsko opremo za raznovrstne učilnice, sistema v celotni razstavi kljub splošni razdelitvi ni bilo mogoče ugotoviti. Zaradi kratkega časa same razstave, saj je trajala le dobrih pet dni, in še krajših časovnih možnosti, ki smo jih imeli obiskovalci, je bil nesistematični prikaz raznovrstnih učil in učnih sredstev še občutnejši. Tako so zlasti enodnevni obiskovalci z razstave odhajali prenasčeni neurejenih vtisov, ker so mogli pregledati vse učne novosti dokaj površno in brez globljega razumevanja.

Vendar bi to skoraj prenatrpano sejemsko razstavo učil vseeno poskušal predstaviti po razstavljenem gradivu. Zelo veliko prostora je bilo odmerjenega kartografiji, za vseumogoče zemljevide, reliefe in globuse (tudi že za Luno), dalje za pouk vsah naravoslovnih predmetov, predvsem za najsodobnejšo ureditev in opremo kabinetnih učilnic. Tovarne so prikazovale najbolj izpopolnjena učila za fiziko, kemijo in tehnologijo, za botaniko in zoologijo so prodajale najraznovrstnejše slike in modele, preseščala so tudi številna sodobna slikovna in modelna učila za somatologijo, razvojni nauk in tudi za spolno vzgojo. Med učnimi sredstvi za matematiko so prevladovala učila in modeli za nazorno prikazovanje množin in količinskih odnosov, nič manj pa tudi didaktične ureditve za glasbeno, prometno, tehnično in likovno vzgojo, pa še raznovrstna učila za slušno, vidno in govorno prizadeto mladino, obiskujočo posebne šole. Zraven tega so založbe razstavile tudi mnoge učbe-

nike in tako imenovane delovne zvezke že skoraj za vse učne predmete. Z njimi navajajo šole učence v kompleksno in ekološko gledanje sveta, zraven tudi v umevanje medsebojne odvisnosti učnih predmetov in v njihovo sorodnost. V tem pogledu smo videli podrobno izdelane učne slike, grafoskopske transparente, zraven pa tudi posebne priročnike za učitelje, ki jim kažejo, kako naj razlagajo učencem učno gradivo in katere bistvene elemente morajo pri pouku prav posebno pojasniti in utrditi.

Pred tremi leti so bili na podobni razstavi v Dortmundu grafoskopi še prava redkost, sedaj jih je imela v izpopolnjeni tehnični izvedbi že skoraj vsaka zalogba. Prav tako je bilo to pot na razstavi tudi še mnogo drugih tehničnih sredstev za čim bolj nazorne učne demonstracije: avtomatski diaprojektorji, epidiaskopi s potrebno zatemnitvijo pa tudi brez nje, televizorji, magnetofoni, najnovejše kombinacije teh itd. Najmanj poznani so nam bili vsekakor različni učni stroji za t. im. programirano učenje. Uporabljajo jih lahko v šoli na vseh učnih stopnjah, lahko pa se z njimi ljudje učijo tudi sami doma, seveda si morajo potem priskrbeti izdelane učne programe, da jih predelajo postopno z učnim strojem, tj., da počasi osvajajo znanje po skrbno izdelanih učnih lekcijah, potem pa izdelujejo tudi naloge in vaje za utrjevanje naučene snovi, končno pa dobe tudi povratne informacije, ki tak način učenja motivirajo in s tem zagotavljajo učni napredek.

Posebnost razstave so bili izredno zanimivi in skoraj bi rekli igrivi prikazi učenja tujih jezikov v posebej prirejenih jezikovnih kabinah. Učenci s slušalkami poslušajo večkratno magnetofonsko predvajanje kratkih, zelo sistematično programiranih jezikovnih lekcij, katere najprej večkrat poslušajo, potem pa jih v aparatu tudi sami glasno ponavljajo, da takoj za tem ob reprodukciji še sebe slišijo in z večkratno ponovitvijo tudi položbe razstavile tudi mnoge učbe-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Šolska športna društva in njih pomen v okviru celotne telesne vzgoje

O dosednji dejavnosti, pomenu in nadaljnjem uspešnejšem razvoju šolskih športnih društev je nedavno tega razpravljala komisija za telesno kulturo pri slovenskem izvršnem svetu; kmalu bo o tej problematiki razpravljala tudi odbor za telesno kulturo pri republiški skupščini ter drugi. Gradivo, ki ga objavljamo, je za to široko razpravo pripravila strokovna služba sekretariata za prosveto in kulturo SRS.

SSD in njih oblike dela so pri šolski mladini vseh stopenj vse bolj priljubljena in množična. Hiter in številčen porast SSD je pogojen na eni strani zaradi večjih gibalnih potreb mladine, na drugi strani pa zaradi obstoječega učnega načrta telesne vzgoje, ki ne dovoljuje svobodne angažiranosti otrok, ker je preveč orientiran na učenje posameznih elementov, katerih funkcija je pretežno korektivna in preventivna.

Smisel angažiranja v telesni kulturi je v iskanju ustvarjalnih možnosti, v svobodnem izražanju in potrjevanju človekove osebnosti. Mladina se ne zadovoljuje več z vadbo, ki teži le za telesnim razvojem in pasivnim prilagajanjem organizma na spremenjene pogoje življenja in dela, temveč vztraja na takih oblikah športa oziroma telesne kulture, ki dopuščajo, da s telesno gibalno ekspresijo razvijajo, merijo in ustvarjajo potrjujejo njihove zmoglosti.

To spoznanje je že v naši mladini globoko prisotno in ga v polni meri zasledimo pri aktivnostih v SSD. Lahko trdimo, da je uveljavljanje oblik delovanja SSD, ki naj bodo usklajene z redno šolsko telesno vzgojo, tista vloga telesne kulture, ki s svojimi sredstvi sodeluje pri izgrajevanju vsestranske osebnosti človeka, razvijanju njegovih kreativnih sposobnosti — tako fizičnih kot psihičnih — in ki jim v telesni kulturi dajejo možnosti afirmacije in potrjevanja človeških vrednot.

V celotnem sistemu razvoja telesne kulture v SR Sloveniji sta šolska telesna vzgoja in delo SSD ovrednoteni kot primarni nalogi.

Z načrtnim urejanjem in šitvijo teh dveh nalog postavljamo temelj množične telesne vzgoje, športne rekreacije in tekmovalnega športa v SR Sloveniji. Dolgoletna vrzel na tem področju kaže še vedno vse slabosti v telesni kulturi. Zaradi tega je tudi v srednjoročnem programu razvoja telesne kulture SR Slovenije največji poudarek na osnovnem nosilcu telesne kulture: šoli. Spoznanje, da mora šola, kot temeljna vzgojnoizobraževalna institucija, postati nosilec telesno kulturnega življenja neke nacije, je v svetu že dolgo prisotno.

Nekatere države (ZDA, SSSR, DRN, Italija, Velika Britanija,

Madžarska itd.) so posvetile temu vprašanju veliko pozornost že v letih do 1955. Rezultati so izredni (na katerem koli področju telesne kulture) in prav zaradi tega se naša prizadevanja na tem področju z njihovimi težko primerjajo.

Izredni razvoj produktivnih sil je zahteval tudi pri nas nove odnose: politične, ekonomske, kulturne itd. Petdnevni delovni teden zahteva izpopolnjeno otroško varstvo in celodnevno bivanje otrok v šolah. Rezultati študij v svetu potrjujejo, da je prav telesna vzgoja ena izmed najbolj dragocenih sredstev za vzgojo in izobraževanje otrok v celodnevnem bivanju otrok v šolah. In prav tu imajo SSD izredni pomen.

Tak koncept in tako vrednotenje šolske telesne vzgoje in svobodnega združevanja dijakov-studentov ima izredni pomen, saj lahko nudimo stalno sistemati-

no in vsakodnevno zvrst telesne vzgoje skoraj celotni populaciji otrok od 7 do 14 let in veliki večini od 15—21 leta.

Z realizacijo omenjenih izhodišč bi postopoma zaustavili dosedanj nenehni porast deformacij otrok v rasti. Podatki namreč kažejo, da je več kot 20% rekrutov nesposobnih za službo v JLA, da ima prek 28% otrok slabo držo, da so telesne deformitete prsnega koša, hrbtenice in stopal vse češči pojav in da zajamejo prek 22,5% otrok.

Pri uresničevanju teh ciljev sta v zadnjem času aktivno sodelovala zlasti republiški sekretariat za prosveto in kulturo ter republiška konferenca Zveze mladine Slovenije z namenom, da bi uskladjili in poenotili sistem šolskih športnih tekmovalanj, da bi izoblikovali bodočo organizacijsko obliko dela SSD in da bi stimulirali razvoj in kakovostni dvig šolske telesne vzgoje in s tem aktivnost SSD. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je imenoval odbor za šolska športna tekmovalanja (KOŠST), republiška konferenca zveze mladine Slovenije pa je razpisala tekmovalja za SSD v Sloveniji.

Vsi problemi so bili zbrani in prikazani v posebnem gradivu ter posredovani tistim posrednim ali neposrednim dejavnikom, ki so akterji dejavnosti SSD. Sekretariat za prosveto in kulturo je nato skupno z Republiško konferenco zveze mladine Slovenije, Zveze za telesno kulturo Slovenije in s pomočjo Zavoda za šolstvo Slovenije organiziral regionalne posvete. Posveti (skupno 10) so bili v vseh organizacijskih enotah Zavoda za šolstvo. Udeležilo se jih je prek 400 udeležencev. Udeleženci so bili iz vrst predstavnikov učiteljev telesne vzgoje, predsednikov (učencev) SSD, ravnateljev šol. Občinske zveze za telesno kulturo. Občinske konference Zveze mladine Slovenije, (Nadaljevanje na 5. strani)

»Osnovna šola na Slovenskem 1869—1969«

Tak je naslov Zbornika, ki izide v spomin stoletnice splošne šolske obveznosti na Slovenskem. Pripravil ga je uredniški odbor, ki ga sestavljajo: dr. Vlado Schmidt, univ. prof. dr. Vasilij Melik in France Ostanek, ravnatelj Slovenskega šolskega muzeja. Založnik zbornika je Slovenski šolski muzej. Obsegal bo okoli 40 pol. formata 14 X 20,5 cm.

Vsebinska je sledeča: Predgovor, dr. Vasilij Melik: Slovenci in šolska zakonodaja pred sto leti, dr. Vlado Schmidt: Osnovna šola in osnovnošolska zakonodaja pred 100 leti, dr. Janez Sagadin: Kvantitativna analiza razvoja osnovnega šolstva na Slovenskem, Koroškem, Kranjskem, Primorskem in v dravski banovini v razdobju 1871 do 1941, Lojze Ude: Zgodovina slovenskega pouka na koroških osnovnih šolah od 1869 do danes, Drago Pahor: Pregled razvoja osnovnega šolstva na zahodnem robu slovenskega ozemlja, dr. Franc Sfrimčnik: Razvoj izobraževanja osnovnošolskega učitelstva na Slovenskem v obdobju od leta 1969 do razpada Avstro-Ogrske, Albert Zerjav: Slovensčina kot učni jezik in učni predmet v osnovnih šolah v obdobju 1869 do 1969, Alfonz Kopriiva: Od nazornega nauka do spoznavanja narave in družbe, Vencleslav Čopić: Pouk ma-

tematike v obvezni osnovni šoli, Vencleslav Čopić: Zemljepis v obvezni osnovni šoli, Janez Tomšič: Oris osnovnošolskega prirodoopisnega pouka na Slovenskem, Drago Stepišnik: Ob stoletnici obvezne telesne vzgoje v osnovnih šolah na Slovenskem, Vencleslav Winkler: Osnovno šolstvo med narodnoosvobodilnim bojem, France Ostanek: Manjšinsko šolstvo na slovenskem ozemlju, Marijan Pavčič: Posebno šolstvo na Slovenskem, Anica Dolanc: Varstvo in vzgoja predšolskih otrok.

V zborniku bo prvič kritično obdelano obdobje naše šolske zgodovine od 1869 dalje in prikazan bo družbeni in kulturni pomen osemletne šolske obveznosti, zato bo to tehten prispevek k proučevanju zgodovine šolstva in pedagogike na Slovenskem.

Naklada zbornika je le 1200 izvodov, zato naj si zagotove nakup posamezniki in ustanove ter šole v prednaročilu. Cena v prednaročilu je 70.— dinarjev. Izšel bo v mesecu novembru in do takrat je treba poslati prednaročilnico s prej navedenim zneskom na žiro račun Slovenskega šolskega muzeja v Ljubljani, Poljanska c. 28, žiro račun 501-8-14. Prodajna cena bo kasneje višja.

Uredniški odbor

Dan prosvetnih delavcev v Novi Gorici

Dne 9. maja 1970 je novogoriški občinski sindikati svet s sodelovanjem občinske skupščine in temeljne izobraževalne skupnosti prvič organiziral dan prosvetnih delavcev.

Poleg aktivnih so bili vabljeni tudi upokojeni prosvetni delavci, ki so sklenili svoje poklicno delo v vzgojni in izobraževalni za-

vodih na območju sedanje novogoriške občine, ki jo štejemo med večje v Sloveniji, saj obsega poleg centra še Goriška Brda, srednji tok Soče, dobršen del Banjško-Trnovske planote, spodnjo Vipavsko dolino in severni rob Komenskega Krasa.

V nabito polni veliki sejni dvorani skupščine je udeležence naj-

prej pozdravil član predsedstva občinskega sindikalnega sveta. Med navzočimi je bilo opaziti mnoge sicer po letih starejše, a še vedno živahne ugledne šolnike, ki so — vsaj nekateri — prihili od zelo daleč, da se srečajo in porazgovore z nekdanjimi in sedanjimi poklicnimi tovariši. Med gosti smo videli tudi nekatere tovarše iz zamejstva.

Pozdrav in čestitke občinske skupščine je posredoval njen predsednik tov. Rudi Šimac, ki je v kratkem, a jedrnatem nagovoru ocenil delo, prizadevanja in uspehe v šolstvu po vojni in zlasti poudaril zasluge tistih prosvetnih delavcev, ki so takoj po osvoboditvi in še med bojem zgrabili za delo in v zelo težkih okoliščinah storili vse, da bi slovenska šola, ki je v naših krajih med obema vojnima zamrla, znova zaživela in da bi čimprej nadomestili, kar ni bilo po naši krivdi zamujeno. In uspehi niso izostali: iz razdrobljene mreže nerazvitih osnovnih šol, ki niso mogle dati danes potrebne in zelene izobrazbe, je zrastle nova, lahko rečemo, trdno zgrajena osnovna šola, ki zagotavlja vsem učencem tak pouk, da lahko nadaljujejo šolanje ali se vključijo v delo. Prav gotovo je še veliko neresenih problemov, ki jim bo treba posvetiti pozornost. Razveseljivo pa je, da je Nova Gorica postala pomembno središče srednjih šol od gimnazije pa do strokovnih šol, ki jih obiskuje do

2000 dijakov ne samo iz naše občine. Prav tako je za nas zelo pomembno, je rekel predsednik, da v našem gospodarstvu in javnih službah že dela vrsta strokovnjakov, ki so izšli iz teh šol, nadaljevali šolanje na višjih in visokih šolah in se nato radi vrnili v našo občino.

Z enominutnim molkom so se nato navzoči spomnili vseh tistih, ki so ali že upokojeni ali še aktivni umrli. Med temi so 3 profesorji, 2 predmetna učitelja, 23 učiteljev in učiteljic.

Kot zadnja točka slavnostnega dneva je bilo predavanje prof. dr. Franca Pedička s pedagoškega inštituta na temo Učitelj in čas. V poldrugournem izvajanju je profesor nanizal in razčlenil vrsto problemov, izvirajočih iz učiteljeve osebnosti in okolja, v katerem živi in dela. Prosvetni delavci, aktivni in upokojeni, so predavanju sledili z veliko pozornostjo. Nedvomno je marsikateri šolnik v predavanju našel sebe, predavanje samo pa bi zaslužilo širšo oceno in ne le to bežno omenbo.

Po predavanju se je večina udeležencev odpeljala na Lokve, kjer je bilo prirejeno kosilo in so se tovariški pogovori nadaljevali, za mnoge pa se zavlekli v pozne popoldanske in večerne ure.

Stanko Murovec



RAZSTAVA JAKOPIČEVIH DEL

Velik prodor v umetnosti, kakršnega je zaznamovala slovenska moderna na področju književnosti, likovne umetnosti in glasbe, je brez dvoma izjemnega pomena za razvoj slovenske kulture. Med slikarji te dobe, ki jih neprimerno poimenujemo za impresioniste, je Rihard Jakopič morda najbolj samonikla osebnost, čigar izrazna moč presega vrstnike. Kot umetnik hoče dati v tisk svoje razporejene cvetje, od mehkega lirizma ga vodi pot k prežarjeni dramati, miselni predah je svojina tvornega duha, ki je zračen z življenjskim tiktovom v tisti elementarnosti, kot je prisojena le izjemnim umetnikom. Razstava v Moderni galeriji v Ljubljani pa izpopolnjuje a stoletnico Jakopičevega rojstva mnogo več kot jubilejno počastitev. Nudi se nam redka priložnost, da se ob tematično urejeni razstavi seznanimo z razvednotenimi umetninami, med katerimi so tudi take, ki so sicer težko dostopne. Razstava bo odprta do 20. septembra.

Na sliki: Rihard Jakopič »Begunci«

Seminar za slaviste v Novi Gorici

Proti koncu meseca bodo v dneh od 26. do 28. septembra v Novi Gorici zbrani slovenski slavisti, predvsem predavatelji našega jezika in književnosti po srednjih in osnovnih šolah.

V soboto zjutraj se bo zborovanje slovesno začelo, nato bo dr. Legiša spregovoril o deležu Primorske v slovenskem šolstvu, tej uvodni in splošni temi pa bo sledil znanstveni simpozij o pesniku Gradniku. Dr. Bernik, dr. Boršnikova, T. Kermauner, dr. Mahnič, asistentka Mitrovičeva, dr. Peternu, dr. Petre, dr. Štampar in dr. Zadravec bodo osvetlili snovno idejo in oblikovno izrazno stran Gradnikove umetnosti. Zaradi stiske s časom bo razgovor o teh referatih predvidoma šele po večerji.

Sobotno popoldne bodo slavisti posvetili vprašanju, kako zlasti na srednjih šolah obravnavati najnovejšo slovensko književnost po 1945. letu. V tem smislu bo o povojni liriki predaval dr. Peternu, o prozi let let dr. Kmecl in o sodobni dramatik asistent Koruza. Gre predvsem za to, v kakšnem obsegu naj se o tem obdobju predava v šoli glede na prejšnja, starejša obdobja, kateri avtorji prihajajo kot nesporno pomembni za obravnavo v poev in kateri njihova dela in po kakšni metodi naj bi se interpretirala.

V nedeljo dopoldne bo redni letni občni zbor Slavističnega

društva s poročili, volitvami in razpravo. Pokazalo se bo, da je društvo redno izdajalo dve kvalitetni strokovni reviji ter prizadevalo in uspešno reševalo številna pedagoška, stanovajska in javna vprašanja, ki spadajo v njegovo področje.

Popoldne bodo udeleženci seminarja z avtobusi odšli na ekskurzijo v Goriška Brda, si ogledali njihove naravne lepote in kulturne znamenitosti ter se v Medani poklonili Gradnikovu spomniku. Ekskurzijo bo najbrž vodil tamkajšnji rojak pesnik in publicist Ludvik Zorcut.

Vsa predavanja bodo v veliki dvorani občinske skupščine v Novi Gorici. V Gradnikovem rojstnem kraju bodo do tedaj predvidoma uredili spominsko sobo. Novogoriška študijska knjižnica pa bo pripravila razstavo pesnikovih del. (Obenem bo tam odprta jubilejna razstava, posvečena osemdesetletniku Bevku.) Nadejamo se, da bomo pozneje mogli izdati poseben Gradnikov zbornik, ki bo zajel na le vse referate s simpozija, ampak tudi dokumentarno gradivo o pesniku.

V ponedeljek pa bodo slavisti

razpravljali o kulturi ustnega izražanja na šolah vseh stopenj. Če pomislimo, kako pogosto mladina in odrasli v šoli in javno naravnost neobgledno nastopajo in se izražajo, nam postane nujnost takšne kulture očitna. O tej preči problematiki bodo na seminarju poročali profesorji Car, Varlova, Filo, Sivec in Dolgan. Zbuditi v mladih rodovih čut in znanje pravilnega in estetskega izražanja spada med glavne poklicne naloge slavistov. Če nam bo to uspelo, bo slovensčina v bližnji prihodnosti tudi v javni rabi deležna večjega spoštovanja, kot ga je pa sedaj.

Program seminarja, na katerega smo povabili tudi slaviste iz stare Gorice, Trsta in Celovca, je torej pretehtano sestavljen, vsebinsko bogat in v najtesnejši zvezi s potrebami naših šol. Zato pričakujemo, da bodo ravnatelji šol širom po Sloveniji svojim slavistom udeležbo uvidno financirali z dopustom in financiranjem. Takšni seminarji so namreč preskušeno kakovostna in učinkovita oblika strokovnega spopolnjevanja.

Joža Mahnič

NEKAJ MISLI V LETU VARSTVA NARAVE

(Prispevek k znanstveno-moralni vzgoji)

Človek, ki je sam del žive narave, je tako rekoč na vsakem koraku odvisen od nje: prehrana, obleka, obutev, udobno stanovanje in ne nazadnje — razvedrilo. Zato mislim, da ne bo odveč, če nanižam nekaj misli o tem, namreč, kako se (ne) obnašamo v prosti naravi oziroma, kako vplivamo na mladino, da bo naravo spoštovala.

Če gremo spomladi na sprehod, bomo marsikje imeli priliko videti po poti razmetane zvončke, trobentice, teloh in drugo. In če stopiš čez poletje malo po naših planinah, boš po stezah neredko našel na nekaj podobnega: na razmetano planinsko cvetje! Za opozorila planinskega društva in oblasti se mnogi kar nič ne zmejnijo!

Menim, da ne bo odveč, če ob tej priliki podam nekaj misli, kako privzgojiti v mladini spoštovanje in ljubezen do narave. Kdaj? Takoj! Če v prvem razredu osnovne šole začnimo! Kako? Ali nimamo naravnost bogatih slikaric, iz katerih bo otrok spoznal domače in divje živali — ob primerni razlagi ali bolje — ob prijetnem kramljanju. V višjih razredih pa naj bi v tej smeri vzgajali zlasti učitelji slovensčine, biologije, risanja in moralke; vsak pod drugačo perspektivo, vse štiri pa naj bi vodile k istemu cilju: vzgojiti mladega človeka v prijetni prirodi, v njenega zaščitnika!

Učitelj slovensčine npr. ima idealno priložnost za to. Mar nimamo obilice leposlovnih del domačih in tujih avtorjev, ki nam naravnost pesniško rišejo lepote živalskega, pa tudi rastlinskega

sveta? Naj omenim le najbolj znane: Fr. Erjavce: Živalske slike, Josip Brinar: Lisica zvitoropka, France Bevk: Luček in njegov škorec, Cerkevnik: Sivi, Fr. S. Finžgar: Gospod Hudournik, Iz mladih dni, Felix Salten: Bambi, Rudgard Kepling: Knjiga o džungli, Bonsels: Prigode čebelice Majje, Vladimir Kapus: Pesemce iz prirode S. L.: Črni svatje (podan je širši oris naše visokogorske favne in flore).

Bodoče čitankе naj bi vsebovale več odlomkov iz leposlovnih del te vrste. Učenci naj bi s tem v zvezi pisali tudi domače vaje. Najboljši izdelki naj bi bili nagrajeni! Naša revija Lovec ima posebno rubriko pod naslovom: Mladi pišejo.

Učitelj prirodepisa naj bi učence podrobneje seznanil z vso favno in floro domačega okolja. Tako naj bi npr. povedal, da so poljske kure, fazan, jerebica, prepelica) naravne zaveznice našega kmeta, saj ugonobe mnogo raznotere golazni, in še posebej fazan gre hvala, kar pokončuje kolaradarja in pozoblje obilo plevelovaga semenja. Škorci so npr. uspešni zatiralci raznih hroščev in dognano je, da en sam dnevno uniči do petdeset rjavih hroščev. Le žal, da so kosilnice in agro-

kemična sredstva že močno zdesetkala to koristno perjad! Tudi kar se tiče ekskurzij naj bi geograf in biolog delala skupaj, saj so geografski predeli, ki nudijo življenjske pogoje le določeni vrsti favne in flore. Tako bi se z ekskurzijo npr. k Sedmerim jezerom ne obdelala zgolj neka geografska enota, ampak tudi vsa vidnejša favna in flora. In tako bi učence, ki sedaj z zanimanjem poslušajo svojega učitelja, čez nekaj let kot smučar ne rjovel in gonil gamsov v smrt po plazovi in zaledenelih pečevjem! — Da bi pa mladina dobila čim popolnejšo sliko o naših živalih, naj bi ne zamudila nobenega tovrstnega filma, dalje, naj bi si večkrat ogledala muzejske zbirke in obiskala živalske vrtove, če so seveda — humano urejeni!

Danes imamo Slovenci prav s področja živaloslovja toliko znanstvenih del, da ne more nihče reči, da primanjkuje tovrstne literature. Celo Brehma imamo v prevodu!

Tudi učitelja likovnega pouka in ročnih del bi lahko odigrala važno vlogo v tej smeri. Otroci že po lastnem nagnjenju rad upodabljajo živali. Šola naj bi mu dala samo še več vzpodbude in strokovne napotke. Slike živali in rastlin, pastirjev, lovcev in drvarjev, dalje makete planinskih, pastirskih in lovskih koč, kakor tudi modeli valilnic za škorce in sinice (potreba po teh je vedno večja, ker staro duplasto drevje izginja) ter krmilnice naj bi poleg drugih izdelkov izpopolnjevale šolske razstave.

Učitelj moralke naj bi mladim srcem prigradal slo do mučenja živali, zlasti pa fračarjenje in pobijanje ptic z rračno puško! Verujem, da naša mladina ni zlobna, temveč le nekoliko lahkomišelná: treba ji je stvar v pravem času pravilno prikazati. Iz lastne prakse naj povem, ko sem pred časom nekaj let kot razrednik tedensko imel po eno uro varstva narave: ni bilo učenca ali učenke, ki ne bi pozimi doma postavila krmilnice, kjer so imeli sadovnjak, pa je bila valilnica (ali celo več!), da ne govorim o pritožbah glede fračarjenja, razdiranja gnezd ipd.! Vsega tega ni bilo!

Tudi bi ne bilo napak, če bi se šola povezala s planinskim društvom, društvom za varstvo ptic in lovsko organizacijo, ki bi nedvomno pomagala v tej vzgojni smeri.

Prav tako bo tudi na roditeljskem sestanku treba spregovoriti o tem vprašanju. Povedati bo treba staršem, da so v prvi vrsti oni poklicani za to, kakšen odnos bo imel njihov otrok do narave, kajti mnogo izkrivljenih nazorov v tem pogledu prinesejo nekateri otroci prav od doma!

Če bo torej šola povezana z domom, v tej smeri izvršila svoje poslanstvo, tedaj bo v mladini mimogrede vzbudila tudi veselje do poklicev, kot so: gozdarski, lovsko-čuvarjski, kmetijski in veterinarski — za poklice, ki terjajo predvsem mnogo požrtvovalnosti, ki pa je brez ljubezni do stvari same ni!

Končno bi svetoval našim vzgojiteljem, naj pripravljajo vsaj v višjih letnikih odlično napisano Fr. Avčínovo knjigo CLOVEK PROTI NARAVI, ki jo je posvetil našim mladini, »da bi ozdravila človekov bolni svet«.

To sem napisal v znamenju leta varstva narave s srčno željo, da bi naši šoli uspelo vzgojiti take ljudi, ki bi jim bilo sleherno leto LETO VARSTVA NARAVE.

Stanko Lapuh

NOVO — NOVO — NOVO — NOVO — NOVO

TELESNA VZGOJA

V KNJIGI

PRVIČ so izšle na Slovenskem posebne knjige o telesni vzgoji za učence osnovnih šol.

Knjige so tiskane v velikem formatu, bogato ilustrirane, v štiribarvnem tisku, na najboljšem papirju.

Pri pisanju knjig so sodelovali priznani telesnovzgojni pedagogi.

Knjige priporočata zavod za šolstvo SR Slovenije in Zveza za telesno kulturo Slovenije.

1. Abecednik za telesno vzgojo

(za učence 1. in 2. razreda)

Cena: 15 dinarjev

2. Telesna in zdravstvena vzgoja

(za učence 3. in 4. razreda)

Cena: 16 dinarjev

3. Telesna vzgoja in šport

(za učence od 5. do 8. razreda)

Cena: 20 dinarjev

Naročila sprejema: Poverjenik na vsaki šoli ali Dopisna delavska univerza, Ljubljana, Parmova 39, tel. 316-043.

Mladi in narodna revolucionarna preteklost

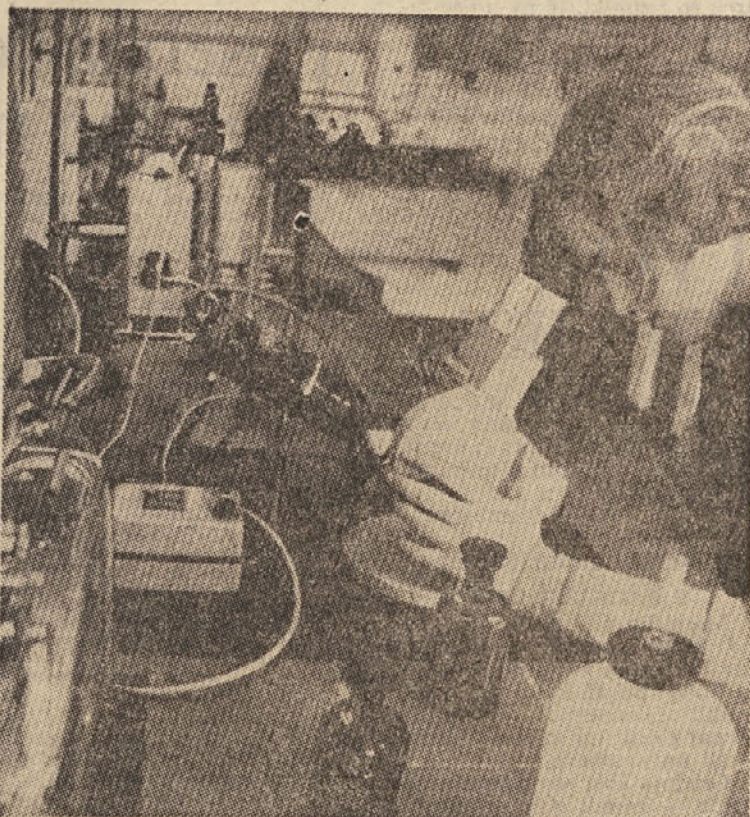
Sekcija za razvijanje revolucionarnih tradicij NOB pri Republiški konferenci SZDL je na svoji zadnji seji 23. junija razpravljala o problemih pouka zgodovine NOB. To je nedvomno obširna in celostna problematika, zato mora postati razreševanje teh problemov nenehna družbena skrb. V metodah in vsebini pouka zgodovine NOB je kljub vidnemu napredku še precej pomanjkljivosti, ki jih je treba natančno odpravljati. Revolucionarna preteklost slovenskega naroda mora postati last mladih ljudi.

V podajanju zgodovine NOB se srečujemo z mnogimi vprašanji, med katerimi so najbolj pomembna: faktografski pristopi, težnje po skrajni objektivizaciji, pozitivistični pristop itn. Glede na to bo treba tudi izpopolniti učbenike za vse šolske stopnje, čeprav so med učbeniki za posamezne stopnje precejšnje kakovostne razlike. Tako so na primer najboljši učbeniki za pouk zgodovine NOB tisti, ki so namenjeni učencem od 1. do 5. razreda osemletke, precejšnje pomanjkljivosti pa opazimo v srednješolskih učbenikih in študijskih gradivih višjih in visokih šol.

Gotovo je, da pouk zgodovine NOB ne more biti edini predmet, ki bi seznanjal mlado generacijo z revolucionarno preteklostjo in s pridobitvami revolucije; temu ustrezno mora biti prilagojen celoten učnovzgojni program. Mnogo pa lahko prispevajo k boljšemu in temeljitejšemu poznavanju naše socialne revolucije in NOB družbenopolitične, mladinske in pionirske organizacije.

Udeleženci seje so razpravljali tudi o vzgoji in izobraževanju prihodnjih učiteljev, ki bodo poučevali ta predmet. Prav njihov odnos do preteklosti našega naroda je namreč mnogokrat odločilnega pomena pri obravnavanju tega zgodovinskega obdobja; zato je tudi pomemben izbor tistih, ki se vpisujejo v pedagoške šole.

B. B.



Na veliki mednarodni razstavi Didacte v Baslu so tudi letos zbujali veliko pozornost najrazličnejši učni pripomočki in stroji

Za enotnejši koncept kulturne politike v Zagorju

V Zagorju ob Savi so na zadnji občinski konferenci zveze kulturno prosvetnih organizacij ugotavljali med drugim, da več kulturnih skupin z veliko mero entuziazma resda deluje, a v dokaj težkih pogojih dela, pa naj bo to v centru mesta ali okoliških krajih. Med temi so delavska godba na pihala, upokojenski pevski zbor, okoliška delavska prosvetna

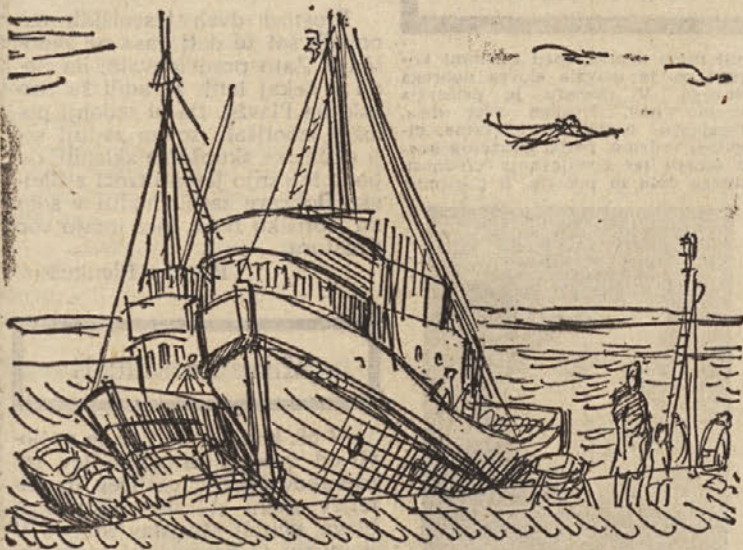
društva in sekcije in še bi lahko naštevali. Zato so sklenili, da bo moral občinski svet ZKPO v bodoče tembolj stremeti k enotnejšemu konceptu kulturne politike, vsaki dejavnosti dati možnost, najpotrebnejši življenjski prostor, uresničitev tvornosti kulturnega življenja v boljših pogojih. Kljub vrsti težav pa so zabeleženi v teh okvirih tudi razveseljivi rezultati,

ki so segli preko občinskih, republiških meja in tudi v tujino.

Sklenili so nadalje še, da bodo tudi v prihodnje organizirali kvalitetne prireditve v delavskem domu (tudi gostovanja tujih ansamblov), podpirali vokalno dejavnost in še predvsem dejavnost mladinskega pevskega zbora »Vesna«, likovno dejavnost Slikarske kolonije Zagorje-Izlake, vrsto množičnih proslav. Vso pomoč so sklenili posvetiti tudi literarnemu krožku »Dedič«, delu dramskih dručin v okoliških družinah, saj je bilo svoj čas Zagorje v tej dejavnosti zelo razgibano. Pospešiti bo potrebno tudi mladinsko filmsko dejavnost.

V prihodnjem letu nameravajo v tej zasavski občini pripraviti I. revijo dramskih dručin, do jeseni letošnjega leta pa bodo kulturniki predložili občinski skupščini predlog za ustanovitev BIE-NALA DP (drame, poezije, proze), ki naj bi bil redno v letih, ko v Zagorju ni republiške revije mladinskih pevskih zborov Slovenije. Sklenili so tudi ohraniti vse stike s kulturnimi skupinami izven občine, v letu 1971 pa izdelati široko analizo kulturne dejavnosti, ki bo služila za osnovo nadaljnjega programiranja občinske kulturne politike.

RADOVAN PALČIČ



Risba Igorja Pleška: z letošnjih počitnic

Prosvetni zbornik tržaške Slovenske prosvetne zveze

PROSVETNI ZBORNIK 1868—1969, ki ga je izdala Slovenska prosvetna zveza v Trstu v maju 1970, obsega 323 strani in ga imajo tudi v ljubljanskih knjigarnah. Kdor koli se zanima za življenje Primorskih Slovencev, bo z zanimanjem segel po tej knjigi, kjer nam 12 avtorjev prikaže rast in zaton prosvetnega dela v obdobju Avstrije in italijanske okupacije.

Dr. Robert Hlavaty je napisal uvod: Ozmimo se nazaj in glejmo v bodočnost. V njem pravi: »Pričujoči Zbornik je le skromen prikaz, kako se je slovenski človek v stoletnem, nacionalno-politično zelo razgibanem obdobju branil proti nasilju in zatiranju, da je ohranil svojo narodno bit in ohranil svoj jezik.« Kako se je

razvijala slovenska narodna zavest je naslov razprave prof. Samira Pahorja. Prične jo z ustanovitvijo Slavjanskega bralnega društva v Gorici v letu 1848. Ostali prispevki so: Nadja Kričak: Slovenska pesem je večna. Dr. Gojmir Demšar: Razmah glasbene dejavnosti med Slovenci na Tržaškem in Goriškem. Rado Nakrst: Razvoj gledaliških odrov na Primorskem, Tonka Kolerič: Nastanek, razvoj in uničenje slovenskih knjižnic. Prof. Aldo Rupel: Telovadba in šport pri Primorskih Slovencih. Živa Gruden: Kulturno prosvetno delo v Beneški Sloveniji. Drago Pahor: Mladi rodovi — kovači bodočnosti. Milan Bolčič: Prosvetno delo v ilirski galiji od leta 1927 do velikih are-

tacij. Lelja Sancin-Reharjeva: Slovenske organizacije s podrobnimi podatki društev v Goriški, Tržaški, Videmski pokrajini.

Gradivo objavljeno v Zborniku je dokumentarno in bo koristilo vsakomur, ki se zanima za razvoj prosvetnega dela na Primorskem. Knjiga je bogato ilustrirana in mnoge fotografije so tu prvič objavljene. Izšla je v spomin na dobo ustanavljanja slovenskih čitalnic in prvih društev ter je istovrstno prikazana izredna požrtvovalnost društvenih delavcev na Primorskem, ko so po nastopu fašizma z velikimi osebnimi žrtvami budili narodno zavest med rojaki.

O. F.

Racionalizacija — pot k uspešnejšemu delu šolskih zadrug

Nekaj sklepov z letošnjega posvetovanja šolskih zadrug v Nikšiću

Ugotovljeno je, da so dosegle šolske zadruge doslej prav lepe uspehe v delovni, tehnični, družbeno-ekonomski in samoupravni vzgoji, v širjenju bratstva in enotnosti ter mednarodne solidarnosti. Na posvetovanju šolskih zadrug Jugoslavije, ki je bilo letošnjega 30. in 31. maja v Nikšiću, so prebrali precej referatov in koreferatov na to temo. Prispevki in razprava so pokazali, da bi lahko uspehe šolskih zadrug še precej izboljšali in odstranili mnoge materialne organizacijske in pedagoške probleme, če bi v vseh zadrugah sprejeli nov način dela. Ena glavnih načel vsebinske in organizacijske usmeritve naj bi postala racionalizacija.

Šolsko zadrugno gibanje postaja tako vse bolj gibanje mladih racionalizatorjev in samoupravljalcev.

Iskanje novih in boljših rešitev na vseh področjih šolskega dela in samoupravljanja, ki bo temeljilo na znanosti in tehniki, posebno pa eksperimentalno delo v kmetijstvu, racionalizacija delovnih procesov v izdelovanju uporabnih predmetov, težnja po boljših, demokratičnih in bolj učinkovitih oblikah samoupravljanja — vse to bi moralo voditi k razvoju množične delavsko-tehnične in znanstveno-tehnične ustvarjalnosti, eksperimentiranja ter k večjemu in nenehnemu uveljavljanju samoupravnih pobud.

Taka usmeritev bo pripomogla tudi k hitrejši spremembi didaktičnega koncepta pouka, da bo bolj ustvarjalna, kar bo nedvomno izboljšalo povezavo učnega, pouka in dela. Prispevala bo k hitrejši uresničitvi novih načel vzgoje in načel podanih v Resoluciji zvezne skupščine o razvoju vzgoje in izobraževanja na samoupravni podlagi.

Te misli so med drugim tudi sklepi, ki so jih sprejeli na zboru šolskih zadrug v Nikšiću. Poudarili so, da bi si morali v vsaki šolski zadrugi ali podobni organizaciji prizadevati, da bi te težnje tudi uresničili. S pomočjo prosvetno-pedagoške službe je treba začeti ustanavljati pri močnejših zadrugah regionalne centre, ki bodo postali žarišča novih zamisli. Spodbujati je treba prizadevanja za ustanavljanje takih za-

drug, ki bodo že ob svoji ustanovitvi napredno usmerjene. Tudi v republiške zveze šolskih zadrug (ki bodo ustanovljene) morajo biti vključene samo tiste zadruge, ki bodo v praksi dokazale, da pojmujejo zadrugništvo kot gibanje mladih racionalizatorjev. Pri izmenjavi izkušenj, tekmovanjih in podobnem pa je nujno sodelovanje odraslih in pionirjev.

Nova usmeritev bo terjala posebno dobro razvito propagando in instruktivno dejavnost. Pionirski in mladinski listi, pedagoški in dnevni tisk naj bi objavljali članke, ki bi jih pisali učitelji in učenci.

Udeleženci zbora so predlagali, naj bi Tehniški svet Jugoslavije in Koordinacijski odbor šolskih zadrug izdala s sodelovanjem zadrug — udeleženk tega zbora publikacijo o racionalizaciji in delavsko-tehniški ustvarjalnosti v šolskih zadrugah. Za nadaljnji razvoj gibanja so pomembna tudi poskusna pravila — statuti, napotki za eksperimentalno delo, objavljanje pozitivnih izkušenj iz tujine, vpeljava raznih simbolov (obleka, značka), pa tudi razna priznanja in množične pesmi, posvečene delu in smotrnosti gospodarjenju itd.

V zadrugah je treba razvijati razne oblike nagrajevanja in nenehno preverjati njihovo učinkovitost in pedagoško upravičenost. Nova usmeritev hkrati zahteva, da bi morali vlagati več denarja v malo mehanizacijo (ročni traktorji) in izboljšati tehnične osnove dela v delavnicah in drugih zadrugnih dejavnostih.

Do prihodnjega zbora bi bilo treba doseči, da bi večina šolskih zadrug na vasi dobila ali kupila ročni traktor s priključnimi stroji, z njegovo uporabo pa je treba povezati tudi učne discipline, kot npr. osnove kmetijstva ipd. Le v takih pogojih bo mogoče izpeljati enoletno akcijo za to, da bodo dobile zadruge dovoljenje in prevzele neizkoriščene

obdelovalne površine v bližini šole ter jih začele obdelovati.

Zbor je sprejel predlog, naj bi v Smederevski Palanki organizirali seminar, na katerem se bodo udeleženci seznanili z najmodernejšimi načini hitrega gojenja rastlin v posebnih pogojih. To pomeni, da bo praksa v šolskih zadrugah permanentno povezana z znanstveno raziskovalnimi zavodi v kmetijstvu ter z gibanjem racionalizatorjev in iznajditeljev, ki delujejo na drugih področjih.

Prihodnji zbor šolskih zadrug bo v eni od republik ali pokrajin, kjer ga doslej še ni bilo. V letu, ko bo jugoslovanski zbor šolskih zadrug, naj bi bili obvezno tudi republiški in regionalni zbori. Zbor je podprl pobudo sveta NTJ, naj zvezna skupščina izda posebno resolucijo o znanstveno-tehnični kulturi in proizvodno-tehničnem ustvarjanju. V tej resoluciji naj bi našle ustrezno mesto tudi šolske zadruge s svojo novo usmerjenostjo. Obsojili so nerazumevanje in nesmisel, ki se je doslej pojavljal v praksi, namreč, da so obdavčevali delo učencev v zadrugah. Udeleženci zbora odločno zahtevajo, da naj zvezna skupščina končno sprejme sklep, da šolskim zadrugam ne bo treba plačevati davkov.

Zbor je pozdravil tudi pobudo in prakso izobraževalnih skupnosti in pedagoških služb, ki so v merila ocenjevanja dela šol vnele zahtevo, da je treba ocenjevati prizadevanja šole v utrjevanju šolskega zadrugništva in drugih oblik svobodnih dejavnosti. Udeleženci zbora menijo, da bi bilo koristno in prav, če bi vse skupnosti in zavodi ocenjevali kakovost dela tudi po racionalizacijskih prizadevanjih v praksi.

Zbora v Nikšiću so se udeležili tudi gostje iz Češkoslovaške, Francije, Madžarske, Romunije in Sovjetske zveze, ki so s svojim sodelovanjem prispevali k uspešnemu posvetovanju.

M. K.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

ODDELEK ZA UČILA

prireja v času

OD 23. DO VKLJUČNO 26. SEPTEMBRA t. l.

razstava učil
v Moderni galeriji
v Ljubljani

Na razstavi sodelujejo domači in tuji proizvajalci.

Razstava bo odprta vsak dan od 10. do 18. ure.

MED 10. IN 12. URO TER 16. IN 17. URO BOMO DEMONSTRIRALI PROJEKCIJSKE APARATE.

Založba bo sprejemala naročila tudi neposredno na razstavnem prostoru.

Na razstavo vabimo pedagoge vseh vrst šol in predstavnike temeljnih izobraževalnih skupnosti. Priporočamo tudi organizirane skupinske obiske učencev oziroma dijakov.

Iz soboške občine

Pripravljeni na petdnevni delovni teden

Prosvetni delavci soboške občine so se pred letošnjim šolskim letom temeljito pripravili na pouk. Novo šolsko leto so začeli pripravljati na petdnevni delovni teden. Pri tem so jim zelo pomagali priročniki za časovno razporeditev učne snovi s petdnevni delovnim tednom.

Podružnice k centralnim šolam

V letošnjem šolskem letu so nekatere podružnične šole priključili centralnim. Tako so osnovno šolo v Krogu priključili II. osemletki v Murski Soboti; učenci 5. in 6. razreda se bodo prešolali, nižji razredi osemletke pa bodo še ostali v Krogu. Učenci iz vasi Strahovec in Murskih Črnc bodo obiskovali 1., 2., 3. in 4. razred še vedno v Krogu, ostali pa bodo hodili na Tišino. Ker se je šola Krog odcepila od Bakovca, bi bilo prav, če bi denar, namenjen tej šoli, oddelili od Bakovca in ga namenili osemletki II. v Murski Soboti.

V Andrejcih in Kaučevcih nameravajo ukiniti podružnično šolo zaradi premajhnega števila otrok.

Skrb za ciganske otroke

Pomembno vlogo v soboški občini odmerjajo tudi ciganskim šolarjem. Letos bodo zgradili nov objekt na Pušči, kjer bodo var-

stveni odelki za šolarje. Mursko-soboški šolarji bodo dobivali kosilo s popustom, ker je namenila republika v ta namen štiri tisoč din. Dokler ne bo dograjena nova stavba na Pušči, bodo jedli ciganski otroci v osemletki II. v Murski Soboti. Ravnateljstvo te osemletke bo zbralo za te otroke tudi učbenike.

Tilika Kreft

Glasbena skupnost tudi na Jesenicah

Zaradi pospeševanja glasbene dejavnosti je sklenila Občinska zveza kulturno-prosvetnih organizacij na Jesenicah ustanoviti skupnost glasbene mladine. S pripravi bodo začeli septembra, najaktivnejša pa bo vsaka kor jeseniška glasbena šola; posamezne skupnosti glasbene dejavnosti bodo ustanovili na šoli, pa tudi v delovnih kolektivih ter krajevnih skupnostih.

B. B.

Celovška slovenska gimnazija še vedno brez svojega poslopja

Na tej slovenski srednji šoli so začeli s poukom prvič v šolskem letu 1957-58, in sicer s tremi razredi. V preteklem šolskem letu je izdala gimnazija že svoje 12. letno poročilo. V l. 1968-69 je veljal od 1. do 6. razreda novi učni načrt, za devetletno gimnazijo, za 7. in 8. razred pa še stari načrt za osemletno gimnazijo.

Državno gimnazijo za Slovence v Celovcu — tak je namreč uradni naziv te šole — smejo obiskovati le avstrijski državljani slovenske narodnosti. V šolskem letu 1968-69 je bilo na gimnaziji skupno 425 učencev, in sicer 242 fantov in 183 deklet. Vsi razredi od 1. do 8. razreda gimnazije so imeli vzporednico, tako da je bilo na zavodu 16 oddelkov. Profesorji zbor s ravnateljem dr. Pavlom Zablaticnikom je štel 22 oseb (med temi poučuje honorarno tu-

di nekdanji ravnatelj dvor. svet. dr. Joško Tischler. Na gimnaziji poučujejo poleg slovensčine, nemščine, angleščine in ruščine (ta je samo v 6., 7. in 8. razredu), tudi latinščino in grščino (latinščino od 3., grščino pa od 5. razreda gimnazije).

Letos ima celovška slovenska gimnazija 13 učencev več kot lani, vseh učencev pa je 438. Razdeljeni so v 16 razredov. Poglejmo še socialni sestav dijakov: 147 otrok je iz kmečkih družin, 126 delavskih, 49 obrtniških, 75 uradniških ali uslužbenskih, starši 21 otrok so rentniki, 16 pa jih je zaposlenih v svobodnih poklicih.

V minulem šolskem letu je stanovalo 282 dijakov v domovih, 18 v mestu, vozilo pa se jih je 125. 43 fantov in deklet je dobilo enkratno študijsko pomoč od 500 do

2400 šilingov. Za smučarski tečaj dveh tretjih in dveh šestih razredov je prispeval deželni šolski svet za Koroško 4000 šilingov.

Na celovški gimnaziji so ustanovili tudi Zdrženje staršev, ki ima svoj »rezervni sklad«. Starši, ki imajo otroke v šoli, plačajo redno letno članarino 10 šilingov (5 din), ostali dohodki tega združenja pa izvirajo iz darov, članarine podpornih članov in dohodkov iz šolskih prireditvev. Iz tega sklada so porabili v letu 1968-69 22.227,16 šilinga za nakup knjig,

razne potrebščine, smučarski tečaj, nagrade idr.

Državna gimnazija za Slovence še vedno čaka na svoje poslopje. Novo stavbo bodo postavili nasproti železniške postaje. Pripravili so načrte in poslali vrsto prošenj za gradnjo novega poslopja. Za to se je zavzelo tudi Združenje staršev, profsorski zbor in dijaki, pristojni organi pa so odgovorili, da bodo storili vse za to, da bo prišla slovenska gimnazija čimprej pod svojo streho.

S. S.

Posebna šola v Litiji uspešno napreduje

V lanskem šolskem letu je začela delovati kot samostojna ustanova posebna osnovna šola v Litiji. V šolskem letu 1969/70 je šola obiskovalo 47 učencev iz Litije in okolice. Stiri učiteljice pa so poučevale učence od 1. do 6. razreda. To šolsko leto so zaključili odlično, saj so izdelali vsi učenci, razen enega.

Lani so tudi razširili prostore v osnovni šoli (v prostorih, kjer je bila glasbena šola) in z adaptacijo pridobili dve učilnici. Denar so dobili (30.000 din) iz samoprispevka občanov za obnovo in popravilo šolskih poslopij v občini Litija.

Seveda pa s tem še niso rešeni vsi problemi posebnega šolstva v občini. V novem šolskem letu bo posebno osnovno šolo obiskovalo 70 učencev, ki bodo razdeljeni od 1. do 7. razreda, poučevalo pa jih bo šest učiteljic. Nekateri učenci se bodo tudi letos vozili z avtobusom ali vlakom (Smartno, Ribče, Kresnice), ostalo pa je vprašanje, kako vključiti otroke iz oddaljenih krajev, od koder ni avtobusnih

zvez in vlakov. Prvotno so mislili v tem šolskem letu organizirati oddelke v Gabrovki ali na Dolah (s tega področja je večje število otrok, ki bi morali obiskovati posebno šolo), vendar do tega ni prišlo. Temeljna izobraževalna skupnost pa kljub temu ni opustila misli, da se šola razširi in da se omogoči solanje tudi otrokom iz oddaljenih krajev v občini. Letos je kar 30 otrok, ki so že kategorizirani, pa zaradi oddaljenosti ne bodo obiskovali posebnega pouka. Na predlog ITS Litija se pripravljajo načrti za adaptacijo stare osnovne šole v Smartnem pri Litiji. V tej stavbi bi poleg učilnic uredili tudi internat, kjer bi stanovali učenci iz oddaljenih krajev v občini. Če bo kredit odobren pravčasno, bodo dela pravljena do začetka šolskega leta 1971/72.

To pa je spet nov korak v razvoju posebnega šolstva v občini, ki ni važno samo za napredek tega šolstva, temveč za napredek in razvoj celotnega šolstva v litijski občini.

Miloš Djukić

TUDI GASILSTVO V OSNOVNOŠOLSKIH UČBENIKIH

NEIZOGIBEN
PRAKTIČEN
PRIROČNIK
IN
SPREMLJEVALEC
PROSVETNEGA
DELAVCA

Priročna kronika

Cankarjeva založba je kakor prejšnja leta tudi letos poslala na knjižni trg priročnik za prosvetne delavce za šolsko leto 1970/71 — PRIROČNO KRONIKO.

Priročnik je vezan v plastične platnice s patentom, ki omogoča vstavljanje novih listov — po želji in potrebah uporabnika. Poleg spominskega koledarja ob 30-letnici vstaje jugoslovanskih narodov prinaša PRIROČNA KRONIKA sestavke o načinu volitev v našem družbenem sistemu, o mestu, vlogi in pomenu občine ter krajevnih skupnosti, o delitvi dohodka, o samoupravnem dogovarjanju. Poleg te problematike najdemo v PRIROČNI KRONIKI še najnovejša iz prometnih predpisov, izbor strokovnih knjig s področja pedagogike, psihologije in zdravstva, pojasnila o telefonskih in poštarnih storitvah, razen tega pa še obilo standardnih informativnih podatkov, tako da je letošnja PRIROČNA KRONIKA zares vsestranska, priročnik, ki bo vse leto spremljevalec slehernega prosvetnega delavca — vzgojitelja, učitelja in profesorja.

Kot lani ima PRIROČNA KRONIKA tudi letos redovalnice, in sicer po želji — za razredni pouk in predmetni pouk.

PRIROČNO KRONIKO zahtevajte v najbližji knjigarni ali pa jo s spodnjo naročilnico naročite pri Cankarjevi založbi, Ljubljana, Kopitarjeva 2.

Z naročili pohitite, naklada je omejena!

NAROČILNICA

Podpisani(a) oz. šola, ustanova:

Točen naslov:

nepreklicno naročam(o) izvodov Priročne kroni-

ke za šolsko leto 1970/71, in sicer:

..... izvodov z redovalnicami za razredni pouk,

..... izvodov z redovalnicami za predmetni pouk.

Razen tega naročam(o) še posebej

..... blokov razrednih redovalnic,

..... blokov predmetnih redovalnic,

..... blokov praznih listov.

Datum:

Podpis, žig

Janko Pogačnik — sedemdesetletnik

Sredi počitnic je slavil tovarš Janko Pogačnik, upokojeni ravnatelj II. osnovne šole v Celju, med prijatelji, znanci in stanovskimi tovariši svoj visoki jubilej, sedemdesetletnik rojstva. Slavljenec izhaja iz obrtniške družine iz Ljubnega na Gorenjskem, kjer se je rodil 8. junija na pragu tega stoletja. Studiral je v Ljubljani in dobil prvo učiteljsko mesto v Raki na Dolenjskem, od koder se je kmalu preselil na celjsko področje, najprej v Vojniki v meščansko šolo, pozneje pa za dolgo dobo do druge svetovne vojne na deško okolico šole v Celju, kjer je zaslovel kot odlični vzgojitelj delavske in kmečke mladine celjskih predmestij. Udeleževal se je tudi v kulturno-prosvetnih društvih na področju dramatične, gimnastične in glasbe ter posvetil mnogo svojih prizadevanj borbi učiteljskega organizacije, katere funkcionar je bil. Vojna vihra ga je pregnala iz Celja in je delil usodo premnogih stanovskih tovarišev s težkim življenjem v pregonstvu. Po osvoboditvi se je vrnil v Celje in po-
zitivno sodeloval pri obnovi razrušenega šolstva na območju Celja, pri raznih reformnih podvigih in končno pri reorganizaciji celjskega šolstva prevzel vodstvo II. osnovne šole, katere ravnatelj je ostal do svoje upokojitve. Kot ravnatelj navedene šole, ki je bila dolgo vrsto let tudi vodnica celjskega učiteljskega, je povzdignil svoj zavod v moderno usta-

no, saj ji je posvetil vse svoje strokovne zmožnosti, ljubezen in zanimanje. Seveda njegovi interesi niso ostali zgolj v okvirih njegove šole; kot poštovan prosvetni delavec je sodeloval v javnem življenju nasploh, bil dolga doba tudi predsednik sveta za kulturo in prosveto občine Celje, član upravnega odbora društva prijateljev mladine, Partizana, Slovenske matice itd. — Našemu jubilaru, ki uživa zaslužen pokoj v mestu, kateremu je posvetil vse svoje življenje, želimo še mnogo lepih in zadovoljnih let!

A. P.

Angela Maurinova

Nenadna smrt je izrgala iz kolektiva mariborske osnovne šole Bojana Iliča dobro tovarišico in pedagogino Angela Maurinovo, tik preden je stopila v pokoj.

Na svoji poklicni poti, ki jo je začela kot Dolenjka v svoji ožji domovini, se je ustavila v mnogih krajih: Banjloki, Vočjaku, Nemški Loki, Novem Vrhu in naposled v Mariboru, kjer je dolga leta delovala kot učiteljica in vzgojiteljica na osnovni šoli Bojana Iliča.

Njeno pedagoško delo so najbolje

cenili njeni učenci, med šolskimi kolektivni pa je uživala sloves dobrega pedagoga. V razredu je pričarala učencem nov, živahen svet dela, ustvarjanja, barvitosti, zavestne discipline, vedrine, petja, izražanja lastni mnenj ter ocenjevanja vrednosti lastnega dela in početja. S posebnim



pedagoškim taktom je pritegnila k pouku tudi tiste učence, ki jih je zanimala družina in vzgojna cesta. Ni slučaj, da so jo pozdravljali in nagovarjali znanostni otroci še dolgo potem, ko o končali šolo. Zanimiva je bila izjava mladega prestopnika: »Mojja najboljša učiteljica je bila Angela Maurinova. Ona mi je bila mati. Če bi lahko še dalje hodil k njej v šolo, se ne bi znašel pred sodiščem.«

Naravnost čudovit je bil njen stik z učenci in razumevanje za individualni značaj. Njena bogata duševnost je tkala vezi do vsakega posameznika. Ni čudno, da je Angela Maurinova ljubila svoj poklic in da se je med otroki počutila srečno. Sodelovala je v pionirski organizaciji, posredovala mladim kandidatom za učiteljski poklic umetnost poučevanja v praktičnih nastopih pred razredom, bila mentor mlajšim kolegom in delovala v organih upravljanja na šoli.

Odobre kolege, sposobne učiteljice, razume in izkušene žene so se poslovili kolektiv šole in njeni učenci

Otroci z Dobrave v šolo na Koroško Belo

Prostori dveh jeseniških osnovnih šol že dalj časa ne zadoščajo. Zato predvidevajo, da bodo v nekaj letih zgradili še eno šolo na Plavzu. Da bi sedanji položaj izboljšali, so na zadnji seji občinske skupščine sklenili, da bodo letošnjo jesen otroci z Blejske Dobrave začeli hoditi v šolo na Koroško Belo, kjer imajo več prostora.

Branko Blenkuš

Miroslav Štubelj

V 68. letu starosti se je poslovil od znancev in prijateljev, sorodnikov, borcev, gasilcev, in učiteljev znani zbiralec narodnega blaga, učitelj Miroslav Štubelj. V Pomurju je organiziral vrsto naprednih društev, urejal muzeje in študijske knjižnice. Zbiral in urejal je narodno blago, z veseljem pa je poučeval tudi mladi rod in ga vzgajal v naprednih idejah. Enajst let je bil upravitelj osemletke na osnovni šoli Karla Destovnika — Kajuha v Murski Soboti.

V njegov spomin so učitelji uredili in okrasili šolo, kjer je poučeval, držali častno stražo in ga spremlili na zadnji poti. Slovo je bilo težko, saj so ga imeli radi. M. Štubla se spominjajo tudi mladi učitelji, saj je mnogim pomagal z odobritvijo študijskega potovanja.

Štubla, ki je bil borec, odlikovan z več priznanji, bodo ohranili prebivalci Pomurja v najlepšem spominu.

Tilika Kreft

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRŠ. Zbija štiriinajstredno med šolskim letom.

Ureja uredniški odbor, odgovorni urednik Drago Ham.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6-11, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Natorjeva 1, telefon 22-284. Poštni predal: 335-VII. Letna naročnina: 12 din za posameznika, za šole in druge ustanove 30 din. Št. tek. računa: 501-8-26-1. Tiska CZP Ljudska pravica.

Solska športna društva in njih pomen v okviru celotne telesne vzgoje

(Nadaljevanje s 1. strani)

Društva prijateljev mladine, Temeljne izobraževalne skupnosti, Republiške izobraževalne skupnosti in drugih. Na podlagi zbranih predlogov in pripomb s posvetovanj je bilo sestavljeno gradivo »Problematika SSD«, ki je bilo obravnavano na republiškem posvetu (500 udeležencev) in na komiteju Izvršnega sveta socialistične republike Slovenije za telesno kulturo.

Problematika, ki je bila zbrana na osnovi tako širokega kroga mnenj in stališč dovolj avtoritativno predstavlja naloge, ki jih je potrebno razrešiti v okviru dela SSD kot tudi v okviru redne šolske telesne vzgoje.

I. VZGOJNO IZOBRAŽEVALNI POMEN TELESNE VZGOJE V SSD

»Če telesna vzgoja nima ustreznega mesta in pomena v vzgojnih vplivih, nastanejo v celotnem vzgojnem učinkovanju vrzeli, ki zmanjšujejo možnosti vsestranskega oblikovanja osebnosti« (Pedagogika I. 1967). Ker smo dolžni uskladiti telesno vzgojo z zahtevami naše socialistične družbe in sodobne pedagogike, je telesna vzgoja sestavni oziroma organski del celotnega vzgojnega izobraževalnega pedagoškega procesa vsake šolskega zavoda.

Uvodoma so že omenjene osnovne naloge in načela telesne vzgoje in če jih ponovno podrobneje opredelimo (higienska, biološka, izobraževalna, rekreativna in moralna) lahko ugotovimo, da sedanji učni program, ki je vse preveč orientiran na učenje posameznih elementov in števil ur, ne zagotavlja uresničevanja navedenih nalog in načel. Pojavljati so se začela SSD, čeprav bolj kot spontana reakcija in manj kot zavestno organizirana, ki so skušala v obliki prostovoljne dejavnosti uresničevati smotre šole in družbene skupnosti. Prostovoljnost in prosta izbira aktivnega udejstvovanja, ki jih uresničujejo SSD, sta tista faktorja, ki vključujeta danes v SSD ali v neorganizirane sekcije ca. 20 % vseh učencev in študentov. SSD postajajo temelj našega množičnega športa, saj imajo danes skoraj vse popolne os. šole in šole II. stopnje SSD ali sekcije.

Pri opredeljevanju šolske telesne vzgoje, v okviru redne in izvenšolske aktivnosti, lahko ugotovimo, da daje redna telesna vzgoja danes večji poudarek izvajanju, biološkimi (fizična in antropološka) ter izobraževalnim smotrom, medtem ko so pri SSD močnejše prisotne vzgojno moralne in rekreativne vrednote. Ker se vse te naloge prepletajo in je poudarek na posameznih nalogah nujno (že zaradi emocije) diferenciran, lahko ugotovimo, da sta redna in izvenšolska telesna vzgoja tesno povezani, da tvorita homogeno celoto.

Ukrepi:
a) posodobiti je potrebno sedanji učni načrt telesne vzgoje in ga uskladiti z načeli sodobne pedagogike;
b) z ustreznimi ukrepi jasneje opredeliti mesto in vlogo SSD v okviru šole in učno vzgojne obveznosti.

II. VLOGA IN POMEN UČITELJA TELESNE VZGOJE V SSD

Telesna vzgoja se v šolah izvaja v dveh glavnih oblikah: kot obvezni pouk in kot prostovoljna dejavnost. Obe obliki se morata izvajati pedagoško premišljeno, didaktično usmerjeno in metodično organizirano (Pedagogika I. 1968).



1968). Praktično delo v SSD je dopolnjevanje oziroma nadgradnja šolskega pouka. Potrebno je, da delo strokovno vodi in usmerja strokovnjak, ki sodeluje pri izvajanju obeh programov. Učitelj za telesno vzgojo ne more in ne sme omejitvi svoje dejavnosti samo na šolsko delo. Njegov krog delovanja se mora razširiti tudi na šolska telesna vzgojna društva. To pa lahko dosežemo le, če se strokovno delo učitelja telesne vzgoje v SSD ovrednoti kot redno pedagoško delo.

Ukrepi:

Za vodenje strokovno pedagoškega programa v SSD je potrebno zagotoviti aktivnost učitelja telesne vzgoje, ki naj bo tudi strokovno-pedagoški vodja SSD. Zato je potrebno v okviru dosedanje obveznosti učitelja za telesno vzgojo zagotoviti tudi ure za delo v SSD. Poleg tega je potrebno zagotoviti tudi v SSD organizacijskega vodjo — mentorja, financirerjev od republiške in obveznosti.

šinske izobraževalne skupnosti, do ki ga lahko upravlja tudi pedagog druge stroke. Tudi to delo je potrebno ovrednotiti kot redno pedagoško delo v okviru dopolnjevanja redne učne obveznosti ali dodatne zadolžitve. V okviru 22-urne obveznosti učitelja telesne vzgoje zagotoviti 6 ur tedensko za delo v SSD.

— za nagajevanje strokovnih delavcev (lastnih učiteljev ali pogodbeno vezanih drugih sodelavcev)
— za vzdrževanje potrebnih telesnovzgojnih objektov in nakup rekvizitov
— za potne stroške nastopov tekmovalcev na šolskih tekmovanjih.

Sredstva je potrebno zagotoviti prek TIS in RIS.
Poleg teh sredstev pa je potrebno sofinanciranje SSD tudi iz sredstev občinskih zvez za telesno kulturo (prek komisije za SSD), patronatov delovnih in družbenih organizacij ter lastnih sredstev (članarina, druge akacije, usluge itd.).

Stroške občinskih, področnih in republiških tekmovanj financira-

jo na osnovi programa in dogovora temeljne izobraževalne skupnosti, republiška izobraževalna skupnost in organizacije za telesno kulturo.

V. SISTEMI TEKMOVANJ SSD

Tekmovanje je močan podnet in je sestavni del telesne vzgoje. S tekmovanjem je najbolj zanesljivo mogoče pospeševati trajno mobilizacijo sil za vse širši program telesne vzgoje. Poleg tega pa tekmovanja v največji meri lahko oblikujejo osebnost, ne samo v fiziološkem, temveč tudi v moralnem in kulturnem pogledu. Dosedanji sistem tekmovanj na področju šol vseh stopenj pa ni urejen in narekuje ustrezno rešitev. Tekmovanja so se namreč odvijala na najrazličnejših nivojih in često so isti učenci tekmovali pod različnimi imeni (šola, SSD, pionirski odred, mladinski klub itd.).

Ukrepi:
1. Na šolskih tekmovanjih lahko nastopajo samo redni učenci šol in tekmujejo:

— med razredi (organizator SSD)

— v občinskem merilu (organizator komisija SSD)

— v regionalnem in republiškem merilu (organizator strokovni organ pri Zavodu za šolstvo SR Slovenije)

Za osnovne šole je potreben dogovor o umetnosti tekmovanj v okviru regij in republike kot tudi o številu panog, v katerih naj bi tekmovali.

2. SSD lahko z odobritvijo šol nastopajo tudi na rednih tekmovanjih občinskih zvez za telesno kulturo oziroma republiških strokovnih zvez. Na teh tekmovanjih lahko nastopajo tudi člani SSD, ki niso redni učenci šole. Stroške organizacije tekmovanj, potne in druge stroške nosijo občinske zveze za telesno kulturo oziroma drugi (patronati delovnih ali drugih organizacij). SSD naj bi se teh tekmovanj udeleževala na občinski in največ na medobčinski ravni.

O nekaterih nepravilnostih ob razpisih

Ob koncu šolskega leta se pričenjajo v šolah nemirni časi. Predvsem se to velja za vsake šole, ki so oddaljene od mest in industrijskih središč. Učitelji že nestrno pričakujejo Prosvetnega delavca z objavljenimi razpisi in temeljito razglabljanje o tem, katera delovna mesta so »v resnici nezasedena«, katera pa so objavljena »zgolj formalno«, ker je na tem mestu že nekdo, ki ima pač to nesrečo, da si (še) ni pridobil predpisane izobrazbe, izobraževalni zavodi pa morajo ta mesta razpisati. Seveda je poleg kraja osnovne važnosti tudi to, ali je na razpolago stanovanje ali ne.

Po takem temeljitem razmišljanju, v katerem običajno sodeluje vse bližnje in daljino sorodstvo, sledi drugi akt: pisanje prošnje na šole, ki so prosta delovna mesta razpisale. Do sem bi še bilo vse v redu, če ne bi... In tu se sedaj pričenjajo anomalije. Skoraj vsak prosilec za razpisano mesto pošlje kar po več prošnji (»Če ne bom sprejet tu, bom pa tam!«). Seveda tega ne navede v prošnji. Šolski samoupravni organi pričenjajo v predpisanim roku razpravljati o prispelih prošnjah in izbirati nove delavce, ki jim z ozirom na izobrazbo, delovne izkušnje ipd. najbolj odgovarjajo. O izidu razpisa obvestijo vse kandidate. Le-ti opravljajo sedaj drugo izbiro: iz množice pozitivnih odgovorov si izberejo tistega, ki jim najbolj odgovarja.

Sledi naknadni razpis. Ponovijo se vsi postopki, ki smo jih navedli za rednega. Ker pa se sedaj že bolj muči, saj manjka do začetka novega šolskega leta samo še dober mesec, ne čakajo preveč dolgo na odgovore, temveč si kar izberejo prvega najboljšega, nato pa »čakajo v zasedi« še na ostale. Vse je dobro in prav, če več ne dobijo ponudbe za »boljše« delovno mesto. Gorje pa, če taka ponudba prispel! Potem kar hitro obvestijo šolo, ki so ji v stiski obljubili vse najboljša, da, žal, ne morejo sprejeti delovnega mesta, čeprav so ga s svojim pismenim pristankom de iure že, ker jih vleče srce na drugo šolo, ki ima »ugodnejše« avtobusne zveze, je bliže njihovu rojstnemu kraju, ima gostilno in kino« itd. In ta »uboga« vaška šola, ki vseh teh atributov nima, ima seveda spet možnost objaviti izredne razpise, ki niso poceni, in tako se ta circulus vitiosus nadaljuje do oktobra, novembra, decembra...

Da ne bo izgledalo vse iz trte zvito, naj navedemo samo primer neke šole v Slovenskih goricah, ki je v rednem, naknadnem in izrednem razpisu sprejela v delovno razmerje šest (!) učiteljev, od katerih jih je bilo že pet na razgovorih z vodstvom šole, se pogovorilo o delu v prihodnjem šolskem letu, stanovanju, prehrani, pa je vendarle ostala na začetku šolskega leta brez njih, ker... Spominjam se na čase takolime novanega administrativnega socializma, ko so razporejali učitelje na posamezne šole razni oblastni organi. Menim, da je prav, če »delovni ljudje« prosto stopajo na delo v delovni organizaciji.

III. ORGANIZACIJSKA OBLIKA SSD

SSD so prostovoljna združenja učencev in študentov, ki delujejo v okviru šole in jih je šola dolžna po zakonu podpirati. S statusom SSD in drugimi akti urejajo učenci študenti notranjo organizacijo, njihovo povezanost, program in drugo po lastni presoji in hotenjih.

Raznolikost in posebnost dela pa kažeta potrebo po usklajevanju akcij na občinski in republiški ravni. Potrebno bi bilo formirati ustrezno organizacijo SSD v občinah in republikah, ki pa po svoji strukturi delovanja naj ne bi bila samostojna organizacija, temveč zaradi tesne povezanosti z redno telesno vzgojo vključena v šolski sistem (Zavod za šolstvo). Republiške in občinske organizacije SSD bi reševale širšo problematiko, nudile strokovno pomoč, usklajevale razne sisteme tekmovanj in podobno. Ne nazadnje pa bi bilo potrebno tudi izoblikovati strukturo organizacije, ki naj bo prilagojena osnovni in srednji šoli ter univerzi.

Ukrepi:

— Potrebno je ustanoviti komisije SSD pri občinskih zvezah za telesno kulturo. V komisijah naj sodelujejo predstavniki učiteljev telesne vzgoje, učenci študenti, predstavniki telesnovzgojnih in drugih organizacij (Ob K ZMS, DPM, TIS), zlasti pa predstavniki društev pedagogov telesne kulture, ki bi morali biti osnovni nosilci strokovne dejavnosti v SSD. — Potrebno je ustanoviti zvezo — center — združenje SSD pri Zavodu za šolstvo SR Slovenije (analogno prejšnji alinei).

IV. FINANČNO MATERIALNA OSNOVA

Financiranje SSD ni enotno urejeno in je večkrat odvisno od prizadevnosti in iznajdljivosti samih društev. Potrebno bo poiskati ustreznejše zlasti pa stabilnejše vire financiranja vseh zainteresiranih in odločujočih dejavnikov. Pri težnji za stabilizacijo financiranja za stabilizacijo financiranja SSD pa je vseeno potrebno dopustiti širok spekter možnih ostalih družbeno-političnih in gospodarskih organizacij.

Ukrepi:

Sole morajo v svojih predračunih oziroma v finančnih programih zagotoviti SSD sredstva za normalno organizacijsko in strokovno delo, in sicer:

(2. člen TZDR). Vendar pa bi bilo nujno potrebno v zvezi z razpisi doseči vsaj dvoje:

1. učitelj, ki je pismeno pristal, da sprejme delovno mesto na neki šoli, več tega pod grožnjo kazenskih sankcij ne bi smel preklicati ali

2. šole na nerazvitih področjih naj dobijo tolikšna finančna sredstva, da bodo lahko bistveno bolj plačevala svoje delavce kot tiste, kjer ni kadrovskega problema (neke vrste dodatek za delo v težjih pogojih).

V Delu z dne 31. avgusta 1970 je bil objavljen članek Učitelji nočejo v hribe. Pisec med ostalim navaja, da je v črnomeljki

občini kritično stanje, ker ne morejo dobiti razrednih učiteljev za hribovske šole. Nek učitelj pa »bi bil pripravljen prevzeti pouk v hribih, toda samo za 2.800 din osnovne plače«. Vendar tega »ne jemljejo resno«. In na koncu: »Če bi kot izhod v sili zagrabili za tako možnost, bi učitelji, zaposleni pod normalnimi pogoji, gotovo protestirali.« Kaj naj rečemo na tako stališče »učiteljev, zaposlenih pod normalnimi pogoji? Verjetno bodo kmalu morali pristati na višje osebnostne dohodke učiteljev na oddaljenih šolah. Sicer pa: kdo jim brani, da se tudi oni ne poslužijo teh bonitet?!

K. K.

Nad sto pedagogov za telesno kulturo v Rovinju

V senci košatih borovcev v Rovinju, kjer je tabor Visoke šole za telesno kulturo, sta bila v mesecu juliju dva sedemdnevna tečaja za pedagoge telesne vzgoje. V urejeni utitnici v naravi se je izvrstila vrsta predavateljev, ki so tečajnikom posredovali gradivo iz različnih področij šolske telesne vzgoje za osnovne in srednje šole. Oba tečaja sta bila v skupni organizaciji ZS SRS in VSTK iz Ljubljane.

Prvi tečaj je bil v okviru že tradicionalnih stikov VSTK s svojimi diplomanti. To je bilo že četrto tovrstno srečanje profesorjev VSTK s svojimi bivšimi študenti. Namen teh srečanj je seznanjanje diplomantov s prizadevanji VSTK na znanstveno-raziskovalnem področju v telesni vzgoji, z novitetami v tehniki in metodiki različnih praktičnih učnih predmetov, obenem pa služijo takšna srečanja tudi dragoceni medsebojni izmenjavi mnenj in izkušnje iz vsakdanjega dela v praksi — zaradi bogatitve teorije in prakse.

Program za oba rovinjska tečaja je bil izbran spoznavno z ZS SRS, VSTK in profesorji telesne vzgoje na posameznih šolah. Tudi izbor predavateljev je bil raznolik. Poleg profesorjev VSTK smo med predavatelji srečali tudi pedagoške svetovalce za telesno vzgojo in večje število učiteljev ter profesorjev telesne vzgoje iz osnovnih in srednjih šol, kateri se odlikujejo pri učnovzgojnem delu na šolah. V obeh tečajih je bilo 111 tečajnikov, kar je v primerjavi s prejšnjimi leti razveseljujoča ugotovitev. Tečajniki so govorili o sodobnem reševanju problematike meritev telesnih sposobnosti mladih (Jože Sturm), o sodobnih konceptih vadbe atletike v osnovni šoli (Janez Tome, Marjan Špilar), o oprostivah pouka telesne vzgoje (dr. Ljubica Vucetič), o diferenciranih oblikah družbene zavesti in telesni vzgoji pri pouku telesne vzgoje (Jože Cilenšek), o aktivnostih v zimskih in letnih počitnicah (Marko Ernožnik), o šolah v naravi (Jože

Beslić), o organizaciji športnih dnevi (Bizjak in Sitar), o SSD (Draga Mislej), o telesno-vzgojnem kartonu (Križnar), o izdelavi učil in vadbennih pripomočkov (Stanko Sluga), o pomenu arhivskega in dokumentacijskega dela (Marjan Jelčnik), obiskali pa so tudi oddelke za fizikalno terapijo rovinjske bolnice. Poleg omenjenih predavanj pa so bile še določene ure za izmenjavo izkušenj in mnenje glede problematike šolske telesne vzgoje ob uvedbi 5-dnevnega tednika (razvrstitve rednih ur, organizacija športnih dni, smučarski tečaji, šolska tekmovanja ipd.) ter za izmenjavo stališč glede revizije (redukcija in korigiranje) sedanjega učnega načrta za telesno vzgojo na osnovnih šolah.

Udeleženci na obeh tečajih so mnogo pridobili za svoje nadaljnje delo na šolah. Vprašanje, dopolnilnega izobraževanja iz telesne vzgoje za pedagoge na tem področju pa ostaja še kljub temu odprto, saj bi bilo nadvse koristno, da bi s programom obeh letošnjih rovinjskih tečajev bili seznanjeni vsi poklicni pedagogi za telesno kulturo iz vseh šol v republiki Sloveniji.

Informativni zapis o omenjenih tečajih bi naj spodbudil avtorje posameznih tem, da bi v prihodnjih številkah PD s svojimi prispevki seznanili širši krog prosvetnih delavcev o novih izsledkih in poteh, kateri bi obogatili telesno vzgojo na vseh naših šolah. Prof. Jože Sturm iz VSTK v Ljubljani je ob zaključku letošnjih tečajev med drugim dejal: »Pogledi v šolski telesni vzgoji so se v svetu močno premaknili. Potrebno je, da gremo tudi pri nas v korak s splošnim napredkom v svetu. Zato so takšni tečaji za naše pedagoge telesne vzgoje nujno potrebni, saj na njih poglabljajo svoje znanje, se seznanjajo z novimi izsledki in pridobitvami ter izmenjujejo dragocene izkušnje. To pa je edina prava pot, ki bo prispevala k splošnemu napredku naše telesne kulture.«

K. JUG

IVAN ŠUŠTERŠIČ

Pred nedavnim nas je hudo prizadela vest o smrti strokovnega učitelja Ivana Šušteršiča, človeka, ki ga je odlikovala široka razgledanost in hkrati velika osebna skromnost. Svoja stremjenja je dolgo vrsto let posvečal razvoju izobraževalnega centra kovinskih in elektrotehničnih strokov v Ljubljani, na Viču. Delavska mladina je imela v Ivanu Šušteršiču svojega najboljšega prijatelja, ki jo je z bogatimi strokovnimi izkušnjami pripravil do kvalifikacij.

Vztrajno, požrtvovalno in uspešno je opravljal svoje vzgojno-učno delo, saj je bil znan kot srčno dober človek, poštenjak, ki je veliko življenjsko vrednino in optimizem povezoval z resničnostjo našega časa. Zato tudi ni čudno, če je bila njegova poslednja pot ponovni izraz čustev do tovaršila, ki smo ga imeli radi, saj smo z njim delali in živeli. Četudi ga je življenje zaneslo iz Ljubljane križem po svetu — je vse od tedaj, ko se je poslovil od Vodograjskega inštituta deljal pri OIC z veliko predanostjo in

pripravljenostjo. Pisal je skripta, sodeloval v strokovnem aktivu, pri sestavljanju učbenikov in drugod. Njegova ustvarjalnost ni poznala počitka. Ivan Šušteršič je bil vedno v središču dogajanja, cenjen zaželen in ustvarjal. Se po upokojitvi je rad pomagal poklicni šoli kovinarske stroke, dokler ga ni usoda iztrgala iz naše sredine. Poslovili smo se od dobrega tovarša, plemenitega človeka in prijatelja. Uspešnega graditelja strokovnega šolstva bomo ohranili v najlepšem spominu.

- REVIIJA ZA VRTIČKARJE, REJCE MALIH ŽIVALI IN LJUBITELJE NARAVE

moj mali svet

Tudi vi lahko postanete naročnik priljubljene revije »MOJ MALI SVET«. Revijo »MOJ MALI SVET« lahko naročite, če izpolnite naročilnico in jo pošljete na naslov: Časopisno založniško podjetje »KMEČKI GLAS«, Ljubljana, Miklošičeva c. 4, p. p. 47/L.

naročam

revijo »MOJ MALI SVET«

PD

Z dnem:

Priimek in ime:

Naslov:

Pošta:

Podpis

»Mini« varstveni oddelki na podružničnih šolah

Prispevek k zmanjšanju osipa učencev v osnovni šoli

Osip učencev, ki ne končajo uspešno osnovne šole, je problem, ki nas tare že vrsto let. Nenehno je prisoten, bojujemo se proti njemu, toda zadovoljivega recepta za njegovo rešitev oziroma zmanjšanje odstotka na evropsko raven še nismo odkrili. V ta namen smo pričeli uvajati »male« šole in varstvene oddelke, ki pa se uveljavljajo le na centralnih šolah. Njihovi blagodejni vplivi so že očitni, le osip se ne in ne zmanjšati tako, kot bi radi. Kje so vzroki za to?

Ker bi rad v stavbo oziroma znižanje osipa na zadovoljivo raven tudi jaz ponudil zid, sem se odločil napisati ta članek.

Že sedemnajst let služujem na naši nižji organizaciji, sedaj podružnični šoli, ki je imela poleg tega vrsto let še status težjega delovnega mesta. (Kar bom povedal, bi verjetno lahko veljalo za precej takih šol, če ne kar za večino.)

Vsa ta leta smo se na šoli trudili, kolikor je bilo v naših močeh, proti osipu z večjim ali manjšim uspehom. Ta je bil seveda odvisen od najrazličnejših dejavnikov, od večmešnega ali celo celoletnega nadomeščanja, raznih epidemij, kombiniranega pouka itd. Ne dvomim, da je tako delala večina učiteljskih in na

drugih šolah. Odstotek negativno ocenjenih otrok pa se je s prestopom na višjo stopnjo osnovne šole precej zvišal — republiški odstotek je bil višji kot na naši šoli. Podružnične šole so morale poslušati neupravičene očitke, češ, dobili smo take otroke, ki se doma sploh ne uče. Pri tem so mislili prav na tiste, ki so bili že vsa leta problematični na nižje organizirani domači šoli, a so bili zaradi posebnega prizadevanja učiteljev še pozitivni. Na višji stopnji so seveda obsedeli v 5. ali 6. razredu, redki so končali 7. razred. Kako to?

Od 25 novincev — tretjina za posebno šolo

Naš kraj je bližnji delavski okoliš. Veliki poveljni napor delavcev v tovarnah in nato doma »po šlusu«, kjer so rasle nove in adaptirane hišice kot gobe po dežju, sadjevec, šmarnica in izabela — vse to se je poznalo tudi pri otrocih: učenci so prihajali v razred oropani tako dragocene materine šole! Od 20 do 25 novincev jih je bila četrtna do tretjina primernih za posebno šolo.

Ko sem ta problem leto za leto postavil v ospredje kot opravičilo za slabši uspeh, kot bi ga bilo pričakovati ob vloženem trudu, so naposled le poslali na šolo ekipo strokovnjakov, ki je potrdila moje mnenje: od 20 no-

vincev bi jih moralo 7 v posebno šolo, ki pa je v našem kraju še ni bilo. Tako so nam vsi ti ostali na ramah prva štiri leta. Učitelji smo se ubijali z njimi dolge ure po pouku in skušali vsaj deloma popraviti malomaren odnos staršev do otrok. Starši namreč niso poskrbeli niti toliko, da bi učenci opravljali pismene domače vaje, da o domači vaji branja sploh ne govorimo.

To seveda ne velja za učence, ki so bili prizadevni in (ali pa) nadarjeni in ki zato niso prišli v višjih razredih v »odstotek za osip«. Vsa leta smo se vsi, razredni učitelji borili za vsakega učenca, pri katerem je bilo vsaj malo upanja, da ga bo mogoče usposobiti za prestop v višji razred. Posledica teh prizadevanj je bila tudi moja iznajdba barvnih računal za 1., 2. in 3. razred osnovne šole, ki jih je odobrila svet za prosveto in kulturo SR Slovenije kot učilo, in barvne stavnice za 1. razred. Vsa ta učila zelo olajšujejo delo, posebno v elementarnih razredih. Ni moja krivda, če jih ne izdelujejo množično, da bi bila na voljo vsem šolam, ki bi jih želele kupiti.

Ce se ne bi v teh letih tako trudili in opravili toliko ur dodatnega pouka, za katerega nismo prejeli niti dinarja, bi bil odstotek osipa prav gotovo že v nižjih razredih osnovne šole porazen. S prestopom teh učencev na

višjo stopnjo in s prehodom na predmetni pouk pa se je položaj za otroke popolnoma spremenil. Problematični učenci, nevarjeni domačega dela za šolo, so seveda odpovedali. Menim, da je prav ta povečani osip rodil misel o varstvenih oddelkih, o mali šoli in še o čem, ki bi rešilo, kar se rešiti da.

Položaj se resda izboljšuje, toda samo na območjih centralnih šol, ne velja pa to za učence, ki hodijo v višje oddelke centralne šole z območja podružničnih šol. Ti namreč ne morejo obiskovati varstvenih oddelkov in so prikrasani za marsikatero prednost. Tako ostajajo brez nadomestila za učenje doma in brez pomoči pri izdelavi nalog. Prav pri teh učencih pa smo zašli v slepo ulico, iz katere ni lahkega izhoda.

Z uvedbo celoletne male šole, ki jo je po TV 27. 7. 1970 napovedal tov. Roman Oberlintner, bo delo v prihodnjih elementarnih razredih nedvomno mnogo lažje, kot je bilo doslej. Pripravljen sem, da se osip učencev ne bo dovolj zmanjšal vse dotle, dokler ne bomo vseh učencev na nižji stopnji navadili, da bodo redno izdelovali domače vaje in se za pouk naslednjega dne tudi pripravili. To bo še posebno pomembno sedaj, ko bodo mnoge šole uvedle petdnevni delovni teden.

Skoraj slaba polovica otrok je takih, za katere starši ne skrbijo dovolj, da bi prihajali v šolo z napisanimi nalogami. To se je sicer vedno dogajalo, v zadnjih letih pa je takih otrok, ki imajo oba starša zaposlena ali pa odide eden od njih v tujino, vedno več.

Slika domačega nadzora in pomoči postane najbolj jasna pri izdelavi oziroma pri pregledovanju domačih vaj. Iz teh pregledov se da slutiti tudi popolna odsotnost staršev pri ostalem učenju. Brez rednega dela doma (ali bolje rečeno po šoli) pa ni in ne bo resničnih uspehov pri učencih, ki so povzročili tolikšen osip.

Edini izhod: obvezni varstveni oddelki!

Za odpravo te večne površnosti in za pridobitev delovnih navad, pripravljanju za naslednji šolski dan (opravljanju domačih nalog, učenju in branju) vidim edini izhod v uvedbi obveznega, tj. prislusnega varstvenega oddelka za vse tiste problematične učence, s katerimi ima šola vsa leta težave. V takem oddelku naj bi učenci takoj po pouku (in krajšem odmoru) izdelali domače vaje, brali in se pripravljali za naslednji šolski dan. Koliko težav bi s tem odpadlo, učenci pa bi se vsak dan privajali na redno šolsko delo, dokler se ne bi res navadili delati.

Rekli boste: Saj to je prisila, kar je nezdružljivo z današnjo demokratično ureditvijo! »Prisila« pa je tudi obveznost osnovnega šolanja, pa vendar tega nihče več ne vzame resno. Take prisile bi bili seveda oproščeni vsi tisti učenci, ki v redu opravljajo svoje dolžnosti, tj. oni, ki niso bili in tudi ne bodo »kandidati« za osip. Vsi ostali — o tem bi odločal razredni učitelj ali pa učiteljski zbor — bi morali obiskovati take varstvene oddelke. Seveda, to bi moralo veljati za vse štiri razrede osnovne šole. S tem bi dosegli najverjetneje dvoje: takojšnjo večjo prizadevanost otrok in njihovih staršev za pomoč in nadzor (kjer je to mogoče); in dalje: učenci bi si s tem pridobili pomembno navado, da bi redno in lično izdelovali domače vaje, ker bi nad njimi nenehno visel »Damoklejev meč« — »prisilno varstvo«. Ti oddelki bi morali biti uradno vpeljani vsaj s prvim oktobrom, potem ko bi poprej opozorili starše na resnost zadeve.

Priložnost za zamudnike

Ob tem nastane seveda problem, kako organizirati take varstvene oddelke. Lažje je to izvedljivo na centralnih šolah, kjer že imajo oddelke podaljšane bivanja. Teže pa bo to najbrž na podružničnih šolah, kjer ni dovolj učencev za poseben oddelk, razred pa končuje pouk ob različnem času. Tu bi pač morali prevzeti delo razredni učitelji, kar bi bilo treba seveda posebej finančno nagraditi (nagrajevanje naj bi bilo odvisno od števila otrok v razredu in od opravljenih ur. O tem bi morali voditi strogo evidenco, na podlagi katere bi določali honorar.

Organizacija teh »mini« varstvenih oddelkov ne bi smela biti togo postavljena: dovoljevala naj bi kombinacijo učencev 1. in 2. ter 3. in 4. razreda. Ti oddelki in delo v njih bi tako rekoč prisiljevali razredne učitelje, da ne bi preveč obremenjevali učencev z domačimi vajami in učenjem. Lahko bi namreč ugotovili, koliko časa porabijo učenci za iz-

delavo domačih nalog in učenje. Tako bi bile morda naloge razporejene bolj smotno, pa tudi prevelikih zahtev ne bi bilo. Če bi kombinirali po dva oddelka, bi se učitelji, ki bi vodili oddelke, najbrž lažje zvrstili; od opravljenih ur pa bi bili seveda odvisni tudi prejemki.

Podrobnejša ureditev takih »mini« varstvenih oddelkov naj bi bila stvar šole. Najvažnejše pa bi bilo, da bi delovali prav vsak dan pouka. Ti oddelki bi bili odlična priložnost za dodatni pouk učencev, ki so zaradi raznih vzrokov (epidemije, gripe, visokega snega in podobno) izostali nekaj dni od rednega pouka in jim je kasneje tako težko pri rednem pouku nadomestiti zamujeno učno snov.

V te oddelke bi morali biti obvezno vključeni vse leto tudi tisti učenci — elementarci — novinci, ki so že v mali šoli kazali, da v ušesnem razvoju ne dosegajo drugih učencev. Ti bi lahko vsak dan pod učiteljevim vodstvom utrjevali učno snov, ne glede na prizadevanost učenca in staršev, ki včasih otrokom celo nepravilno pomagajo in jim pišejo domače naloge.

Ce bi ob nalogah, ki jih je za boj proti osipu navedel pred namnim tov. Roman Oberlintner, zagotovili za te šole še vsa moderna učila, bi osip nedvomno

hitro upadel na evropsko poročje.

Gotovo bo kdo od bralcev vprašal, kako si zamišljam prehrano teh otrok?

Na vseh šolah delujejo vsaj šolske mlečne kuhinje, ki bi lahko pripravljale enolončnice ali pa dodatne malice, katere bi razdelili po končanem pouku, preden bi učenci začeli pisati domače naloge. Tudi to bi lahko uredila vsaka šola posebej in sporazumno s starši, posebno, ker kosijo — zaradi dela v tovarnah — v mnogih hišah zelo pozno; učenci, razen nekaterih izjem, pa niso tako zelo oddaljeni od šole.

K utemeljitvi tega predloga naj dodam še tole: že sedaj, ko je bila prosta samo nedelja, je ta zaradi raznih obiskov, izletov idr. destruktivno vplivala na znanje učencev in je bil ponedeljek potreben za ponovno vpeljavanje učenca v pouk. Za pridobivanje nove snovi je bil ta dan navadno izgubljen, ker smo snov v glavnem ponavljali in utrjevali. Ta problem bo postal ob uvedbi petdnevnega delovnega tedna še večji in zato uvedba obveznega varstvenega oddelka še bolj nujna.

Menim, da je stvar vredna premisleka in vsestranske razprave. Tudi tokrat velja namreč starša resnica, da je boljše neuspehe preprečevati, kot pa popravljati, ko je že prepozno. Ivan Rutar

Nova zasnova revije TIM

Prvenstvena zahteva sodobne vzgoje in izobraževanja je, da oblikuje ustvarjalne subjekte, ki so iz znanih podatkov sposobni tvoriti nove in bogatiji zakladnice človeškega razuma. Vsi učni predmeti, zastopani v predmetniku, dajejo možnosti za postavljanje učencev pred vedno nove problemske situacije, ki razvijajo miselno tvornost. Posebno mesto med njimi ima tehnična vzgoja, ki med drugim oblikuje odnos otroka do spoznavanja, konstruiranja in izražanja na področju tehnike z uveljavljanjem osebnega in obsega izkustva, samoiniciative, fantazije in interesov.

Pri prebiranju prve številke TIM, revije za znanstveno in tehnično dejavnost mladine, ki je letos prišla v šolo skupaj z učenci v novi privlačni preobleki in zelo bogata, najdemo vrsto teženj za razvijanje teh bistvenih človekovih lastnosti.

Že prve strani so vzpodbudne v tem smislu. V rubriki Nekdo izmed vas je intervju z Andrejem Petjakom, učenecem 8. razreda osnovne šole na Prulah v Ljubljani, mladim konstruktorjem, ki se ukvarja z raketno in vesoljsko tehniko.

Prispevek Tončke Zupančičeve Petero lutk pripoveduje je sveže zapisan sestavek o papirju, o sestavinah in lastnostih z napotki za oblikovanje ter nakazanimi domislicami za samostojno delo otrok, ki obiskujejo nižje razrede osnovne šole. Sestavek je zgleden primer, kako je treba otroku približevati tehniko in ga usposabljanju za samostojno delo. Isti skupini sta namenjena tudi: Oblikovanje lokov, kopij in stebričkov, iz lesa seveda, ki ga je mogoče lepo izrezljati, in Silhueta maketa letala z delta krili.

Za modelarje sta objavljena načrta lunarnega vozila in litostrojskega bagera B-035.

Inž. Ivkovič bo letos v nadaljevanjih predstavil televizijo. V tej številki se je pomudil pri zgodovinskih podatkih, nesuhoparno in pri fizikalnih osnovah našega gledanja. Za praktike je dodal še načrt za tranzistorski metronom.

Prispevek h krepitvi obrambne sposobnosti je rubrika Ot ta vojska sablja, ki bo skušala na zanimiv način pokazati vojaško tehniko. Prvi prispevek govori o balistiki. Odbira vsebine in način obravnave bi bila lahko bolj prirejena razvojnim stopnjam otrok pred petnajstim letom. Marjan Metlak bo vodil »prometno vzgojo« v rubriki Ti, cesta in avto. V prvi številki vabi, naj otroci povedo, kaj žele zvedeti in videti na teh straneh. Prav bi bilo, da bi aktiviral tudi njihovo znanje, sposobnosti in delavnost. Nalog bi bilo mogoče polskati mnogo in napraviti rubriko privlačno.

Za naravoslovce so rezervirane strani z naslovom Od fizike do geologije. Danica Honzak je to pot prispelava navodila za izdelavo gojilnice za vzgojo in opazovanje metuljev v vseh razvojnih fazah od jajčeca naprej. Marko Plenar piše o nahajališčih boksa na Notranjskem in daje napotke za zbiranje ter urejanje primerkov rude in kako se dobijo podatke vnaša na geološko karto. Janez Perkavec opisuje, kako lahko iz raztopine svinčevih

solih s kristalizacijo napravimo »saturnovo drevo«.

Oskar Dolenc vodi rubriko, ki je namenjena mladim fotografom. Na štirih straneh je z mnogimi ilustracijami predstavil vrste fotografskih kamer in dal nasvete za fotografiranje v septembru. Urednica v uvodu obvešča bralce, da je rubrika Tehnika naših dedov namenjena njim kot sodelavcem. Njihova naloga je poiskati tehnične izume naših prednikov, ki so v vrsti naprav in strojev v odročnih kmetijah, pri obrtnikih ali na domačem podstrešju. Ugotoviti je treba osnovna načela delovanja, napravo skicirati ali

narisati in izdelati nove možnosti. Žal je bila pri tehničnem urejanju razbita celovitost in so bile pri risanju napravljene napake.

Lojze Prvinšek je spremenil prejšnji Timov tehnični slovar v Timov vseved, kjer bo objavljali opise delovnih postopkov, uporabe orodij in materialov. V tej številki je zbral gradivo o razmnoževalnih tehnikah.

Letos je ducat šol uvedlo v učni program 7. in 8. razreda tudi kmetijski pouk. Začetne možnosti za uspešno delo še niso zadostne. Manjkajo tudi primerni učbeniki. TIM bo po svoje prispeval z rubriko Za mlade kmetovalce, kjer



fotografirati ter ugotoviti zgodovinske podatke. Dobra domislica, ki bo vzpodbujala tehnično mišljenje in pomagala ohranjati našo tehnično preteklost. V prvi številki je Drago Mehora opisal razvoj pisalnega stroja. Podobno nalogo ima tudi Izumiteljski kotiček. Sestavljen je iz treh delov: v prvem bo vsaki predstavil eden od velikih tehničnih misli, v tej številki je to Leonardo da Vinci, v drugega bodo učenci prispelali male tehnične domislice, v tretjem pa bo pokazana neka tehnična rešitev, h kateri bo treba poiskati nove variante. V uvodu je napovedano, da bodo vsi originalni izdelki pokazani na razstavi mladih izumiteljev, ki je predvidena v Ljubljani. Prva številka je prinesla informacijo o krmilnem mehanizmu pri avtomobilu in zastavlja nalogo: poiskati,

bo skladno z učnim načrtom seznanjal s kmetijsko tehniko in spodbujal učence za kmetijsko proizvodnjo. V prvem, obširnem prispevku Toneta Bantana so opisane različne vrste traktorjev. Rubrika se ne bi smela ukvarjati samo s poučevanjem, temveč bi morala vsake spozniti pri učencih akcijo, ki bo osmislila pridobljena spoznanja in spodbujala k iskanju novih.

Vsebinsko številke prepletajo drobne zanimivosti iz sveta znanosti in tehnike. Koncept revije je nov, širok in vzgojno potenten. Tako zastavljen bo lahko odlična pripomoček pri razvijanju obsežnega spektra tehnične kulture na stopnji obveznega šolanja. Zasluži vso našo pozornost, tudi materialno.

Marjan Tomšič

Pomenek s predmetnim učiteljem Tonetom Zgoncem

Učencem ne vsiljujem svojih idej

V otroški galeriji na sevniku sem gradil bil letošnjega februarja ena najboljša obiskanih razstav. Več kot 40 svojih slik je razstavil Tone Zgonc, predmetni učitelj za likovni pouk na osnovnih šolah v Trzinu, Krmelju in Sentjanu na Dolenjskem.

Tone Zgonc sodi med našo mlajšo učiteljsko generacijo. Rodil se je l. 1941 na Bregu pri Zidanem mostu, osnovno šolo je obiskoval v Loki, učiteljske v Celju, pedagoško akademijo pa v Mariboru. Tonetov konjček je planinstvo. Prehodil je slovensko planinsko-transverzalo in vedno znova se rad povzpne k skalnatim velikanom. Zato ni čudno, da so njegovi motivi pristni, saj so vznikli v naravi — tam, kjer se porajajo Tonetove najlepše zamisli.

Tokrat smo naprosili Toneta Zgonca, naj nam odgovori na nekaj vprašanj o svojem prvem konjčku, ki mu je hkrati tudi poklic: o slikarstvu in likovnem pouku.

● Kdaj se ti je zbudila naklonjenost do likovnega pouka? Risanje in slikanje sem imel zelo rad že v osnovni šoli, saj je bil to eden mojih najljubših predmetov. Tedaj sem seveda

risanja in v pogovorih po poskuhu s profesorjem. V tem času sem napravil več skic in risb, ki pa so bile le bolj preizkušne, kreativnih sposobnosti na nekaterih temah. Vedno bolj so me zanimala barve; to me je tudi šču, Krmelju in Sentjanu na Dolenjskem.

● Za kakšen stil se navdušuješ?

Za sedaj še ne bi mogel govoriti o nekem določenem stilu; nujno je, da se pri vsakem, ki konča neko tovrstno šolo, pozna vpliv te šole. Za oznako — ali sem bil v začetku naivce ali amater — pa bi bil morda še najprimernejši izraz »diletant« (seveda samo za interno rabo).

● Kaj želiš pri likovnem pouku privzgojiti svojim učencem?

Skušam jim dati čim več praktičnega znanja v tehnikah risanja, slikanja, grafike in kiparstva, ob tem pa pokazati, da morajo spoznati nekatere probleme, ki jih mora vsak slikar upoštevati pri svojem delu. Najvažnejše pri tem je, da jim ne vsiljujem svojih idej, ampak razvijam njihove — vse do končne faze v izdelku. Zdi se mi, da so prvi uspehi že tu, upam pa, da bodo sčasoma še večji. Skoda, da ni v 7. in 8. razredu več ur likovnega pouka (v eni sami učni uri res ne morejo kaj prida narediti) in da ne poučuje likovnega pouka od 1. do 8. razreda isti učitelj. (Različni učitelji, različno znanje, različna merila ocenjevanja — smisel za likovni pouk itn.)

● Koliko in kje si doslej že razstavil?

Razstav z mojimi deli doslej še ni bilo dosti. Prvič sem razstavil leta 1964 v Sevnici, Krškem in Brežicah, na medobčinski razstavi slikarjev amaterjev posavskih občin. Te slike so bile potem še na kolektivni razstavi študentov mariborske pedagoške akademije v mariborskem rotovžu, dve slike pa sem poslal na razstavo slovenskih slikarjev amaterjev, ki je bila lani v ljubljanski Mestni galeriji. Za sliko »Vas« sem dobil tudi denarno nagrado.

● Ali misliš nadaljevati študij?

Študija ne nemaravam nadaljevati, ker bi moral na likovni akademiji začeti spet s prvim letnikom, študentskega in dijaškega življenja v takšnih ali drugačnih pogojih pa imam tudi že dovolj. Na akademiji so men- da razne težave okrog sprejemnih izpitov in vprašanje je, če bi akademijo sploh končal. Za eksperimentiranje, ki bi trajalo morda leto ali več, pa sem že prestar.

STANKO SKOCIR



Tone Zgonc

»delal« samo pri šolskih urah, le včasih sem napravil kaj na svojo pobudo. Ti izdelki so bili seveda časi in starosti primerni, pa tudi znanju (bolje neznanju). Tako je bilo vse do prvih letnikov učiteljske, dokler nisem pokazal svojih risb prof. Cesarju na celjskem učiteljskem. To je bilo moje prvo srečanje s strokovno kritiko in priznati moram, nič kaj prijetno. Prav njemu se moram zahvaliti, da sem si kasneje na tem področju pridobil vse več izkušenj. Pri delu sem uporabil znanje, ki sem ga dobil pri rednih urah

RADIJSKA ŠOLA V ŠOLSKEM LETU 70-71

Ko začenjamo nov »letnik« radijske šole je prav, da znova poudarimo dva vidika, ki nas predvsem vodita pri oblikovanju programa. Prvi vidik so potrebe šole: vsakodnevna potreba podpreti učiteljeva prizadevanja v razredu; drugi vidik pa je dejstvo, da v času oddajanja radijske šole ni drugega programa ali pa ga večina poslušalcev radia ne more poslušati. Torej moramo računati s tem, da naše oddaje poslušajo širši krog poslušalcev. Zanimive morajo biti tudi zanje, ne le za tiste, ki jih poslušajo v razredu.

Letošnji program je torej bolj ali manj srečna združitev obeh vidikov. Upamo, da bolj, kajti ravno s tem, da smo skušali upoštevati tudi interese poslušalcev zunaj šolskega razreda — tako vsaj upamo — smo najbolj ustregli tudi šoli in šolarjem. V oddajah bodo namreč lahko slišali marsikaj, kar bi zaman iskali v šolski knjigi in česar jim učitelj ne more, ali ne utegne povedati. Značilnost našega časa je namreč, da se stvari dogajajo mnogo hitreje

kot v preteklosti. Tako se zgodi, da je učbenik za neki predmet komaj dotiskan, ko so v ustrezni znanosti že nastale bistvene spremembe. Učbenika pa ni mogoče tiskati vsako leto novega. Radijska šola ima to prednost, da lahko znanje sproti zajame pri viru, tam, kjer nastaja ali pa vsaj tam, kjer so na tekočem s spremembami in novostmi.

Druga lastnost radijske šole, oziroma njenih posameznih oddaj, ki jo lahko pripišemo upoštevanju poslušalcev zunaj razreda, je celovitost snovi. Oddaja mora — za razloček od učne ure — zajeti širši obseg znanja in podati ga mora v zaokroženi obliki. Prav zaradi tega pa je oddaja radijske šole uspešno »pomozno učno sredstvo« bodisi za sumaričen pregled že osvojenega znanja, bodisi pogled naprej, na področje znanja, ki ga je še treba osvojiti.

Kot vsako leto so tudi letos oddaje za posamezne stopnje razdeljene v manjše skupine in sicer takole:

Nižja stopnja

Življenje krog nas
V prirodi
Slovenski jezik in lepa knjiga
Spominski dnevi
Glasba

Srednja stopnja

Slovenski jezik in književnost
Ljudje in njihovo delo
Človek in narava
Naši kraji in ljudje
Glasba

Višja stopnja

Jezik in slovstvo
Zgodovina
Biologija
Fizika
Spolna vzgoja
Glasba

Razen oddaj v naštetih ciklih bomo na srednji stopnji oddajali še nekaj zunaj ciklusov; gre bodisi za priložnostne oddaje pred prazniki, bodisi za oddaje, ki jih zaradi posebnosti snovi ni mogoče uvrstiti v redne cikle. Sicer pa naj zaradi posebne strnjivosti snovi posebej opozorimo na dva ciklusa oddaj radijske šole za višjo stopnjo; gre za ciklus »Delo in zgodovina«, v katerem bomo v strnjeni obliki skušali posredovati zgodovino velavskega gibanja od nastanka delavskega razreda v osemnajstem stoletju do naših dni. Drug tak ciklus so oddaje »Spolna vzgoja«, ki tudi sicer pomenijo novost v radijski šoli.

Nižja stopnja:

11. septembra: RINGARAJA
18. septembra: MOJA POT V SOLO
25. septembra: RADIRKA, SVINCNIK IN PERO
2. oktobra: CIGAV SI?
9. oktobra: GLASBENA URA V BELI KRAJINI
16. oktobra: JANKO IZ DESETE DEZELE
23. oktobra: SPREHOD PO GOZDU
30. oktobra: MEGLA
6. novembra: BONBONI ZA POGUM
13. novembra: GLASBENA
20. novembra: NAŠA SOLA
27. novembra: (ponovitev - primerne oddaje)

NIZJA STOPNJA:

11. septembra ob 9.05 in 14.05 RINGARAJA
18. septembra ob 9.05 in 14.05 MOJA POT V SOLO
25. septembra ob 9.05 in 14.05 MOJ SVINCNIK IN MOJE PERO
2. oktobra ob 9.05 in 14.05 CIGAV SI?
9. oktobra ob 9.05 in 14.05 GLASBENA URA V BELI KRAJINI
16. oktobra ob 9.05 in 14.05 JANKO IZ DESETE DEZELE

SREDNJA STOPNJA:

8. in 9. septembra ob 9.05 in 14.05 KAKO STA PRIMAZ IN ANDREJ HODILA NA TRIGLAV
15. in 16. septembra ob 9.05 in 14.05 NARECJA V SLOV. JEZIKU
22. in 23. septembra ob 9.05 in 14.05 MED NAS JE USEKALO IN NAS RAZTEPLO PO SVETU
6. in 7. oktobra ob 9.05 in 14.05 PO GOBE
13. in 14. oktobra ob 9.05 in 14.05 TRGATEV

VISJA STOPNJA:

8. in 10. septembra: L. VAN BEETHOVEN: SINFONIJA ST. 5 V C-MOLU
15. in 17. septembra: ODKRITJE RADIOAKTIVNOSTI IN RADIA
22. in 24. septembra: SLOVENSKA KNJIŽNA BESEDA PRED PRESERNOM
29. septembra in 1. oktobra: INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA IN VLOGA DELA
6. in 8. oktobra: KAKO JE PRAVZAPRAV S TEM?
13. in 15. oktobra: FRANZ SCHUBERT: LEPA MLINARICA

4. decembra: VELIKA

ZACETNICA

11. decembra: NAJLEPSA

KNJIGA LETA

18. decembra: KDO POTREBUJE

POZIMI NAJTOP

25. decembra: LEJSE OBLACILO

RITMI IN MELO

DICNI ODMEV

Radijska šola za nižjo stopnjo bo v novem šolskem letu v programu ob petkih: dopoldne ob 9.05 — na I. programu, popoldne ob 14.05 — na II. programu — ponovitev.

Srednja stopnja:

8. in 9. sept.: KAKO STA PRIMAZ IN ANDREJ HODILA NA TRIGLAV

15. in 16. sept.: NARECJA V SLOVENSKEM JEZIKU

22. in 23. sept.: PRVO POTOVANJE NA LUNO

29. in 30. sept.: MED NAS JE USEKALO IN NAS RAZTEPLO PO SVETU

6. in 7. okt.: PO GOBE

13. in 14. okt.: TRGATEV

20. in 21. okt.: KAKO NASTANE GRAMOFONSKA PLOŠČA —

27. in 28. okt.: PARTIZANSKE BOLNIŠNICE

3. in 4. nov.: TRI PESMI

10. in 11. nov.: KAKOR ENA

17. in 18. nov.: MOSTISČARJI —

24. in 25. nov.: (ali ponovitev)

1. in 2. dec.: SLOV. SKLAD. —

8. in 9. dec.: IZBOR

15. in 16. dec.: PARTIZANSKE

22. in 23. dec.: LIRIKE

1. in 2. dec.: TURKI NA

8. in 9. dec.: SLOVENSKEM

15. in 16. dec.: NOVA GORICA ali

22. in 23. dec.: KAKO SMO

DOBILI

ZEMLEVID

11. septembra ob 9.05 I. program

11. septembra ob 14.05 II. program

RINGARAJA

Otroci: Š-š-š, š-š-š

Saj vse speljem, saj vse speljem.

Tone: bom že speljal, bom že speljal!

Lojzek: Slišiš, bliža se hlapom! Z njim se peljemo zastoj!

Jakec: Dobra misel, že velja! Družba z vlakom se pelja!

Lojzek: Dva listka, prosim, za Zlebič!

Otroci: Za Zlebič, za Zlebič.

Tone: Meni pa za Drenov grič!

Darinka: Meni pa do Preserja,

Otroci: Preserja, Preserja,

Katrca: In še enega za psa,

Otroci: Za psa, za psa!

Lojzek: Vsak čas tukaj bo hlapom!

Otroci: Na peron, na peron!

Tone: Vstopite! Vstopite!

Lojzek: Ze gremo!

Jakec: Stroj puhti!

Otroci: Puh-puh-puh! Puh-puh-puh

Marička: Vsak pri oknu se tišči!

Otroci: Ššš, ššš

Jakec: Vsakdo maha, stroj ječi!

Otroci: S-s-s, s-s-s

Katrca: In kolesje se vrtil!

Otroci: F-f-f, f-f-f

Marička: Že hrumi,

Otroci: Že hrumi!

Jakec: Na peron,

DOBILI

ZEMLEVID

TAM IN KAM

Višja stopnja:

8. in 10. septembra:

L. VAN BEETHOVEN: SINFONIJA ST. 5 V C-MOLU

15. in 17. septembra:

ODKRITJE RADIOAKTIVNOSTI IN RADIA

22. in 24. septembra:

SLOVENSKA KNJIŽNA BESEDA V PRESERNOM CASU

29. septembra in 1. oktobra:

INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA IN VLOGA DELA

6. in 8. oktobra:

KAKO JE PRAVZAPRAV S TEM?

13. in 15. oktobra:

FRANZ SCHUBERT: LEPA MLINARICA

20. in 22. oktobra:

ELEMENTI SE PRETVARJAJO

27. in 29. oktobra:

KARL LINNE IN NJEGOV SISTEM

3. in 5. novembra:

OB PROGRAMU ZDRUŽENE SLOVENIJE — VSESLOVENSKI KNJIŽNI JEZIK

10. in 12. novembra:

UTOPIČNI SOCIALIZEM

17. in 19. novembra:

SMETANA: VLTAVA

24. in 26. novembra:

ZAKON, DRUŽINA IN DRUŽBA

1. in 3. decembra:

POSPEŠEVALNIKI

8. in 10. decembra:

ALI SE VRSTE SPREMINJAJO?

15. in 17. decembra:

REALIZEM, NOVA SLOGOVNA SMER, PRINESE TUDI NOV NAČIN IZRAŽANJA

22. in 24. decembra:

MARX IN ENGLS V ZGODOVINI DELAVSKEGA GIBANJA

29. in 31. decembra:

DOZOREVANJE IN LJUBEZEN

Otroci: na peroni!
Tone: Prileti!
Otroci: prileti!
Lojzek: Za Zlebič,
Otroci: za Zlebič
Tone: Drenov grič,
Otroci: Drenov grič!
Darinka: Preserja,
Otroci: Preserja,
Katrica: Se za psa,
Otroci: se za psa!
Jakec: Na hlapec!
Otroci: Na hlapec!
Tone: Vse zastoni!
Otroci: Vse zastoni!
Marička: Že velja!
Otroci: Že velja!

Lojzek: Družba z vlakom se pelja,
Otroci: Družba z vlakom se pelja!
S-š-š, š-š-š
Darinka: Vsa kolesa nam pojo,
Otroci: nam pojo, nam pojo!
Lojzek: Oblak se pelje čez nebo,
Otroci: čez nebo, čez nebo!
Jakec: Sonce, glej, zvonik zlati
Otroci: ga zlati, ga zlati!
Tone: Po srečo peljemo se vsi,
Otroci: Srečo vsi, srečo vsi!
Puh-puh-puh, puh-puh-puh
S-š-š, š-š-š
S-s-s, s-s-s
f-f-f, f-f-f!
Lojzek: Stoooj!
Otroci: Stoooj!

Srednja stopnja:

8. septembra ob 8.05 I. program
9. septembra ob 14.05 II. program

KAKO STA PRIMOŽ IN ANDREJ HODILA NA TRIGLAV

Nekega dne so Primož, Andrej in očka razložili mami načrt izleta, kakor so to potovanje imenovali. Mami je seveda najprej zastal dih, potem pa je bila huda, češ, saj je dovolj, če sam laziš po hribih, kaj bi še fanta speljeval, ko si bosta kaj naredila, jih boš imel pa na vesti. Ko se je mama le omehčala, je pa kar deževalo, kaj vse bodo na poti rabili: dobre čevlje, vetrovke s kapuco, volneno jopico, pumparice, dokolenke, nabirnik in seveda tudi kaj v njem. Ničesar niso pozabili, še vriskati so se učili sredi kuhinje, seveda tako, kot se zavriska, ko se pride na vrh, da odmeva od gora. Potem je za vse tri napočil tisti lepi dan, ko so izstopili iz avtobusa in se začeli vzpenjati. Izbrali so si pot skozi Vrata. Ustavili so se pri

Peričniku in šli naprej do Aljažvega doma. Med potjo jim je oče, ki je tu že večkrat hodil, kazal vrhove in jim povedal še to in ono; o župniku Aljažu, ki je kupil Triglav, da ni prišel Nemcem v roke, kako je postavil na vrhu zavetišče, ki stoji še danes in še marsikaj o planinstvu nekoč. Kadar so med potjo počivali, jim je oče pokazal še gorsko cvetje in jima sproti pripovedoval, katero je zaščiten in se zato ne sme trgati. Tudi Triglavsko rožo jima je pokazal in povedal še pravljico o Zlatorogu in o trentarskem lovcu. Ko so prišli na vrh Triglava, sta šla fanta v stolp, oče pa ju je krstil, tako kot se pač krstijo planinci, ki prvič pridejo na Triglav.

Oddajo o hoji na Triglav je napisal Matjaž Kmecl.

Višja stopnja:

8. septembra ob 14.05 II. program
10. septembra ob 9.05 I. program

L. VAN BEETHOVEN: SIMFONIJA ŠT. 5 V C-MOLU

Težko bi našli med koncerti in simfonijami vseh dob delo bolj značilno in priljubljeno kot je Simfonijska št. 5 v c-molu — Ludwiga van Beethovna. Skladatelj jo je ustvaril v času, ko je bil na višku svoje slave. O simfoniji kroži vrsta razmišljanj. Je res, da znameniti osnovni motiv predstavlja trkanje njegove usode na vrata? Takrat naj bi namreč prvič začutil, kako mu jenjuje sluh. Nekateri vidijo v simfoniji predvsem zmago človeka nad zlo usodo. Vsekakor pa drži, da je ta simfonijska mogočen izraz skladateljeve veličine, njegove osebnosti in umetniške silovitosti.

V šolski uri si bomo ogledali prvi stavek simfonije. Zanimala nas bo predvsem oblikovna zgradba stav

ka, t. j. sonatna oblika. Težko je razložiti pojem sonatne oblike v tako kratkem času in brez spremljanja z notami, torej samo s poslušanjem. Poskušali bomo to storiti s spremljanjem začetnega motiva v celotni stavku. V tej simfoniji ima osnovni pomen en sam motiv, ki ga skladatelj predstavi že v samem začetku. Nato bomo ta osnovni motiv, ki ga skladatelj postavlja v razne lege in razne instrumente, zasledovali skozi celotni stavek. Zaradi večje razumljivosti ga bomo najprej predstavili v klavirski izvedbi, zatem šele v orkestralni. Pri spremljanju tega motiva se bomo srečali z novimi pojmi, kot so ekspozicija, izpeljava oziroma razvojni del in repriza.

18. septembra ob 9.05 I. program
18. septembra ob 14.05 II. program

MOJA POT V ŠOLO

Oddaje radijske šole za nižjo stopnjo so v prvih tednih novega šolskega leta namenjene predvsem učenec prvih razredov osemletke. Njihovo okolje se postopoma širi in obenem zaokroža v neko celoto.

Pot v šolo je postala vsakdanja pot. Lahko je prijetna, če ni predolga in prenaporna, lahko utruja joča in lahko je tudi nevarna. Na cestah je vedno več nevarnosti in kako težko je greniti otroku to sicer prijetno pot z neprestanim naštevanjem: pazi na to, pazi na ono, oziraj se na levo in desno in bodi previden in vedno znova pazljiv. O dolgih poteh skozi gozd, kjer se sre-

čujejo otroci z živalmi, v naši oddaji niti ne utesnimo govoriti, prav tako ne o težavah, ki jih imajo otroci in starši z njimi, kjer morajo na pot še v temi in kjer se spet v temi vračajo.

Opisali smo samo najobičajnejšo pot v šolo, kakršno prehodi večina otrok, ob prometni cesti.

Tekst za oddajo je napisal Jurij Holy.

Oddaja je razumljiva brez predhodne razlage, služi pa lahko za osnovo za kasnejši razgovor v razredu. Otroci lahko primerjajo svojo pot v šolo z opisano potjo.

Srednja stopnja:

15. septembra ob 8.05 I. program
16. septembra ob 14.05 II. program

NAREČJA V SLOVENSKEM JEZIKU

Oton Župančič, ki je znal v slovenskem jeziku poiskati pojočo melodijo, je nekoč takole zapisal: »V slovenščini je shranjena vsa skrb in gorečnost naših reformatorjev, ves up in strah Prešernov, vsa šegavost mladega Levstika in grčavost njegovih poznejših let, eleganca Stritarjeva, otožnost Gregorčičeva, borbenost in tišina Cankarjeva, jec-ljanje Aleksandrova, melodioznost Kettejeva.

Toda kaj pravzaprav jezik je? Kaj določa govorico kakega naroda? Kako že na prvi pogled ločimo jezike med seboj?

Znanstveniki so jezik takole opredelili: jezik je sistem artikuliranih, to je govorjenih glasovnih oblik, ki imajo simboličen pomen in rabijo za označevanje predmetov, odnosov in dogajanj v zunanjem svetu, izražanju osebnih stanj, doživljanj in želja in tako omogočajo razumevanje med člani kakšne ljudske skupnosti. Poleg tega pa je slovenski jezik — tako kot vsak drug — tudi odsev naše kulturne stopnje. Pravimo, da je podoba naše narodne zgodovine in da je posoda, ki vanjo rodovi prelivajo svoje misli, svoja dogajanja in čustva, da jih ohranjajo poznejšim rodovom.

To, kaj je jezik, kako se je razvijal po naselitvi Slovanov na Balkan-

skem polotoku in kako se je skozi stoletja ohranjal, je na kar se da preprost način in na kratko povedano v naši oddaji. Jedro oddaje pa tvorijo naša narečja. Čeprav je slovenski jezik po številu ljudi, ki ga govorijo, eden izmed najmanjših, je po številu narečij in govorov eden najbogatejših, saj imamo na tako majhnem ozemlju kot je Slovenija, kar sedem glavnih narečij in kar dvainštirideset govorov. Kakšne so razlike med posameznimi narečji pa smo skušali tudi glasovno prikazati. Zvrstila se bodo vsa narečja (prekmursko, koroško, dolensko, štajersko, rovtarsko, primorsko, preleško), v vsakem izmed narečij pa bodo učenci najprej slišali kratko zgodbo ali zanimivost iz tistega jezikovnega področja, potem pa isto stvar še v knjižnem jeziku. Tako bodo slišali, kako zvenijo posamezna narečja in kakšna je razlika med narečjem in knjižnim govorom.

Misel ki se vleče skozi vso oddajo, pa je: prislunimo vsakemu govoru in ga skušajmo razumeti, saj ima vsako naše narečje nekaj lepega. Če pa pride v razred nov sošolec, ki govori drugače, se mu ne smejmo, saj se od njega lahko naučimo še vedno kako lepo slovensko besedo.

Oddajo je pripravil Herman Vogel.

15. septembra ob 14.05 II. program
17. septembra ob 9.05 I. program

Višja stopnja

ODKRITJE RADIOAKTIVNOSTI IN RADIA

Z oddajo »Odkritje radioaktivnosti in radia« začnemo cikel šestih oddaj, posvečenih jedrski fiziki.

Prva govori o plazu zanimanja, ki ga je med znanstveniki sprožilo odkritje nemškega fizika Röntgena: njegovi »nevidni žarki«, ki prodrejo skozi predmete, so postali znanstvena senzacija. Med tistimi, ki so se lotili iskanja novih izvirov takih žarkov, je bil najbolj uspešen francoski fizik Becquerel. Odkril je, da enake ali podobne žarke sevajo tudi uranove spojine.

Njegovo odkritje je potem postalo izhodišče za delo mlade znanstvenice, Poljakinje po rodu, Marie Skłodowske, poročene s fizikom Pierrom Curie. Skupaj z možem sta postavila domnevo, da žarke, ki počinjo fotografsko ploščo pod uranovimi spojinami, izžareva dolekel neznani element, ki je v znatnih količinah primešan uranu. Ta element je bilo treba izločiti in zakoncem Curie se je to po velikanskem delu končno posrečilo: iz uranove rude sta izločila dva nova elementa in ju imenovala polonij in radij.

Nižja stopnja:

25. septembra ob 9.05 I. program
25. septembra ob 14.05 II. program

RADIRKA, SVINČNIK IN PERO

Otroci so že nekaj dni v šoli. Vživo se v svoje novo okolje, sprejemajo nove predmete (zvezek, knjigo, svinčnik, pero, barvice), ki jim bodo vse šolsko leto služili pri učenju, vaji in risanju. Z vsemi temi predmeti si bodo pomagali tudi pri gradnji fantazijskega sveta.

Naša oddaja bo pripovedovala o svinčniku in peresu. (Avtor France Puntar je dodal še radirko in barvice). Kaj vse bo otrok pod vodstvom učitelja ustvaril s temi preprostimi predmeti.

Oddaja je čisto naravno dobila obliko pravljice, kajti avtor je zajel z njo veliko fantazije in nam jo daje za vzpodbudo pri delu z otroci.

»Nekoč, v davnih časih je bilo, je od Lune sem priklovrtila ogromna radirka. Zadel je ob Zemljo, da se je vse streslo, se kot žoga odbila od nje pa spet padla nanjo, odskočila ter po tisoč vse manjših in manjših skokih in skokih obležala vrh zelenega griča. Mesec in dan je

počivala, potem pa se je ozrla s hriba navzdol in se zadovoljno zahelatala v tolsti podbradek. Tam spodaj je dremala prelepa dolina z modrim potočkom in zeleno-belimi hišicami. Zelena so bila okenca, rdeče strehe, beli zidovi. Kot skala, ki se utrja z gore, se je radirka poglala navzdol in, glej, koder se je kotalila, povsod je ostal za njo samo samo siv kamen.

Kje je prelepa zelena dolina, kje potoček, kje hišice? Kje so drevesa, ptički, rože, metulji, kam so odplovale ribe, žabe, raki in gosi? Travnata preproga je izginila, črčki so utihnili, kobilice ne skačejo več s travne bilke na travno bilko. Prišla je ogromna radirka in spremenila deželico v mrtvaško, sivo puščavo.

In potem? Potem spet vse znova: s svinčnikom, barvicami, s peresom in z otroško pesmijo. In Zemlja je spet lepa.

Tekst za oddajo je napisal Franc Puntar.

PRVO POTOVANJE NA LUNO

Zivimo v času, ko se znanost in tehnika razvijata s tako hitrostjo, da jima komaj sledimo. Človeštvo odpirata nova obzorja, odkrivata vsemirje in morske globine in jih tako približujeta človeku. Učenci danes vsemu temu lahko sledijo po televiziji, v šolskih programih pa so najnovejši dosežki znanosti in tehnike slabo zastopani. To pomanjkanje lahko izpolnijo avdiovizualna sredstva in smo zato v letošnji program uvrstili oddajo o prvem poletu človeka na Luno. Ta veličastni dogodek, ki je lahko prelomnica v zgodovini človeštva, zasluži, da si ga zapomnimo, saj smo bili priča, ko sta prva človeka stopila na površino tujega planeta.

Višja stopnja:

SLOVENSKA KNJIŽNA BESEDA PRED PREŠERNOM

Prepričljiva zmaga visoke umetnostne besede nad poskusi preoblikovati slovenski knjižni jezik na temelju poljudno nabožnega slova.

Ceprav je Prešernova umetnostna beseda nadaljevanje umetnostnega izročila, ki se nam v razdobju pred Prešernom kaže sicer na različnih umetnostnih ravneh, a nepretrgano od prvega slovenskega zbornika laične umetnostne besede Pisanice, njene ravni glavni dotedanji načrtovalci razvojne smeri slovenskega knjižnega razvoja (in s tem razvoja slovenske knjižne besede) niso niti slutili — ali vsaj — kakor Kopitar — je niso razumeli na stopnji, ki bi bila v skladu s dotedanjim slovenskim duhovnim razvojem in enakovredna evropskemu ustvarjanju v besedni umetnosti. Ob izpopolnjevanju kulturnega programa slovenskih razsvetljenčev v 18. stoletju in gnani od gibal, ki so na različne načine pretresala svet, so njihove vizije slovenstva bodisi tonile v iskanju slovanstva ali izgubljale tla pod nogami ob zavesti vsesplošne »neznatnosti« slovenskega ljudstva. Vplivi in nagle menjave v sodobnem življenju so potisnile v pozabo čas, ko se je življenje majhnega ljudstva vzpenjalo brez usodnih občutkov majhnosti. Seveda ob tem

Zgodovino tega poleta, ki je skupno delo tisočev strokovnjakov, ki niso bili nikoli imenovani in vendar imajo za polet prav toliko zaslug kot astronauti, bomo obnovili v naši radijski šoli. Slišali bomo, kako je potekal polet, kako so se astronauti pogovarjali s kontrolnim centrom v Houstonu in kakšni so bili njihovi občutki, ko so prvič stopili na neznana tla.

Poleg tega prvega poleta na Luno smo omenili še drugega, ki je bil izredno vznemirljiv, saj se mi, ki spremljamo polete vesoljskih ladij doma ob televizijskih sprejemnikih ali pri radioaparatih, ne zavedamo, kolikšna je lahko nevarnost, ki grozi astronautom.

22. septembra ob 14.05, II. program
24. septembra ob 9.05, I. program

ocenjevanju vizije slovenskega življenja, kakor so jo imeli Prešernovi sodobniki in neposredni predhodniki, ne kaže pozabiti na pomembno dejstvo, da je bilo 19. stoletje čas vzpona velikih narodov in da se to dejstvo močno kaže tudi v zgodovinskih predstavah, ki od tam temelje.

Prešernovo nadaljevanje slovenskega izročila je ob takih prizadevanjih razumljivo ostalo tuje vsem tistim, ki so vznemirjeno iskali »veščino« v različnih umetnih povezavah Slovencev s preteklostjo ali v povezavah s številnimi drugimi slovanskimi ljudstvi; v tem je verjetno treba iskati tudi jedro njegovega spora s Kopitarjem. Tuje pa je bilo tudi večini duhovno ne ravno najbolj razgledanim drobnim meščanom, ki so primerjali svoje življenje v provinci z življenjem v velikih mestih ali v velikem svetu večjih ljudstev.

Mikavnost razmišljanja o družbenih vprašanjih slovenske knjižne besede v Prešernovi umetnosti pa nas seveda ne sme odvrtiti od vsaj bežnega prikaza Prešernovih izraznih plasti. Poseben poudarek bo posvečen zgradbi njegovih umetnin in predvsem uravnoteženosti njegove besede.

2. oktobra ob 9.05 I. program
2. oktobra ob 14.05 II. program

ČIGAV SI?

Tudi oddaja »Čigav si« je namenjena spoznavanju otrokovega okolja in iskanju otrokovega mesta v tem okolju.

Koliko vprašanj je strnjenih v enem samem vprašanju: Čigav si? Kdaj se otrok tega vprašanja in odgovora nanj prav zave? Morda šele takrat do kraja, če se znajde sam pri tujcih, v tujem kraju.

Avtorica teksta za našo oddajo »Čigav si?« Neža Maurer, je v odgovor na to vprašanje napisala zgodbo o Simonu, o njegovem dobrem, prijetnem domu, kjer je vse živo, kjer so živa še okna, vrata, hišni prag, štedilnik, kuhinja, miza in še trava okoli hiše. Vse to je živo, ker živi v tem domu on in vsi njegovi.

A Simon tega ni znal prav ceniti. Malenkosti so ga včasih razjezile in spravile v slabo voljo. Tudi tega ni mogel prenesti, da bi ga mama pri-ganjala k domači nalogi, da bi ga

okarala, če si ni očistil čevljev, če je pustil kolo pred hišo, ni prenesel, če ga je oče ostel, ker je blatnik na kolesu zvnil, zračnica prazna.

In včasih so se takšni in podobni opomini zgrnili nanj kar v plohi. In Simon je sklenil, da bo odšel. Še malo se ni ustrašil tega, kar pravijo ljudje, kako hudo je biti brez doma.

Res je odšel in dolgo je hodil. Nikomur na poti ni hotel povedati čigav je, bal se je, da bi ga poslali nazaj domov. Tako daleč je odšel, da je moral prespati med tujimi ljudmi na tuji postelji in še sreča, da so ga sprejeli.

Simonova postelja doma dvakrat zaškriplje, kadar leže spat, kot bi rekla »lahko noč«, tuja postelja pa molči in hladna je. Tuj pes laja in grize, tuja mačka praska in tuji ljudje ne vedo, da si lačen.

MED NAS JE USEKALO IN NAS RAZTEPLO PO SVETU

Oddaja, ki nosi za naslov Zupančičev verz, vzeta iz Dume, govori o naših izseljencih, o tistih, ki so odhajali od doma sredi prejšnjega stoletja in o teh, ki gredo za bolj-šim kruhom v svet danes.

Avtorica najprej na kratko pove, kaj je nekoč gnalo ljudi od doma in se pri tem ustavi ob ekonomski emigraciji iz revnih pokrajin, pove pa tudi, kako so težko živeli naši prvi izseljenci: bili so le malo plačana nekvalificirana delovna sila, brez pravih stanovanj in socialnega zavarovanja, izkoriščani in slabo plačani. Tam, kjer jih je bilo veliko, so si pozneje sami med sabo pomagali in si ustanavljali društva za samopomoč. Tako imamo tak velik izseljenski center v Clevelandu in v Chicagu. V Clevelandu, kjer živi okrog 65.000 Slovencev, je danes okrog 30 slovenskih društev, kjer je organizirano tudi kulturno življenje. Ustanovili so si pevske zbornice in so že tudi gostovali pri nas. V Chicagu pa je sedež Slovenske narodne pod-

porne jednote, ki ima več kot 90.000 članov. Ta organizacija ima tudi lastno tiskarno in izdaja časopis Prosveto, ki izhaja v slovenščini in v angleščini, gradi pa tudi velik rekreacijski center za svoje člane, da bodo lahko poceni in v domačem okolju preživljali proste dni. Oddaja govori tudi o izseljencih v Kanadi, Urugvaju, v Avstraliji, pa še v Franciji, Avstriji, Švici, Italiji, v Belgiji in na Nizozemskem. Naši ljudje so raztreseni po vsem svetu in kjer jih je več skupaj, so ustanovili svoje društvo, kjer se shajajo in berejo domače časopise. Danes je za vse delavce, ki gredo delat v tujino, lažje, saj so zaščiteni in imajo urejeno socialno zavarovanje, pa tudi niso več le nekvalificirani delavci. Mnogi naši ljudje so se v svetu uveljavili in so danes priznani strokovnjaki in umetniki. Naj omenim samo nekatere: Nikola Tesla, Mihajlo Pupin, dr. Peterlin, ki je predstojnik jedrskega inštituta v Severni Carolini, pa še Zinka Kunc, Anton Dermota in drugi.

29. septembra ob 14.05, II. program
1. oktobra ob 9.05, I. program

Višja stopnja:

INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA IN VLOGA DELA

Oddaja s tem naslovom je prva oddaja te vrste, ki ima skupni naslov »Delo in zgodovina«. V osmih oddajah tega ciklusa bomo skušali mladim poslušalcem predstaviti poglobljena dejstva iz zgodovine delavskega gibanja od nastanka modernega delavskega razreda do sodobnih revolucij.

Zgodovina delavskega gibanja — če odmislimo nekatera starejša gibanja mestnega proletariata — se začne sredi osemnajstega stoletja, torej takrat, ko so začeli uporabljati parni stroj in ko so za pridobivanje železa začeli uporabljati koks namesto lesnega oglja. Stroji, ki jih je gnala para in so zato pro-

izvajali hitro, mnogo in poceni, niso le izrinili s trga obrtniško proizvodnjo, temveč so v temeljih spremenili družbo. Posledica je bila torej temeljita sprememba kmetijske proizvodnje, strojna obdelava zemlje in podobno. Tako je nastal krog, ki so se mu morale postopoma prilagoditi vse družbene ustanove. V sklopu tega dogajanja sodi tudi nastanek delavskega razreda — najprej kot brezimne izkoriščevalne množice, pozneje pa zavestne družbene sile, ki se zaveda svojega pomena v življenju družbe in zato zahteva najprej tudi zase dostojno življenje, pozneje pa vedno glasneje terja tudi temeljit preustroj vse družbe.

9. oktobra ob 9.05 I. program
9. oktobra ob 14.05 II. program

Nižja stopnja:

GLASBENA URA V BELI KRAJINI

Belokranjci poznajo veliko starih običajev in so jih tudi ohranili do danes. Ob Novem letu hodijo po hišah koledniki in voščijo srečo, spomladi praznujejo Zelenega Jurija, to je pastirski praznik, poleti je kresovanje in tedaj zaželi dekle-takresnice dobro letino. Za vsak praznik imajo izbrane pesmi in plese.

Belokranjske pesmi imajo navadno enostavne melodije, dostikrat oblikovane le iz treh, štirih, petih

tonov, a prav v tej enostavnosti je njihov čar.

Avtorica oddaje »Glasbena ura v Beli krajini«, Breda Oblak, je izbrala nekaj najlepših belokranjskih pesmi in jih posredovala šolarjem, da jih bodo poslušali in se jih nekaj tudi naučili. Izbrala je: izštevanko »En, doj, širta noj...«, »Le-pa Anka kolo vodi« in »Prošel je, prošel...«

Oddaja je primerna za 3. razrede.

6. oktobra ob 9.05 I. program
7. oktobra ob 14.05 II. program

Srednja stopnja:

PO GOBE

V jesenske dni, ko učenci nabirajo gobe, se o njih učijo, smo uvrstili tudi našo oddajo z naslovom »Po gobe«. Ta radijska šola je lahko bogato dopolnilo le pri urah, kjer učenci prinesejo s sabo primerke gob in jih ob oddaji spoznavajo in tako lažje ločijo užitne od strupenih.

V oddaji se predstavi najprej smrček in pove, kakšen je, kdaj raste in kje so zanj najbolj ugodna

tla. Opomni pa tudi, da je zelo podoben strupenim pomladanskim hrčkom in je treba paziti, da se ga ne zamenja. Ajdovčka, ali jesenskega jurčka ne bo treba posebno op-sovati, saj ga vsak pozna, zato se ob njem pogovorimo še o nekaterih drugih gobah, ki spadajo v rod gobanov.

Oglasi se tudi turek in pove nekaj besed o svojem bratranecu brezovem gobanu.

Ajdovček, ki ima v oddaji glavno besedo, pove, za kaj se gobe uporabljajo in opozarja na strupene gobe in pove, kakšne so vrste zastupitve. Nekatere povzročajo zastupitev prebavil, to je najlažja oblika zastupitve, nekatere povzročijo zastupitev živčevja in možganov, najhujša pa je zastupitev z

mušnico, saj povzroči razpad jeter, ledvic, srčne mišice in živčevja.

Izmed strupenih gob smo v oddaji predstavili vražjega gobana ter rdečo in zeleno mušnico.

Oddaja je napisana duhovito in zanimivo in bo učence prav gotovo pritegnila k poslušanju.

Avtor oddaje, Frane Puntar,

6. oktobra ob 14.05, II. program
8. oktobra ob 9.05, I. program

Višja stopnja:

KAKO JE PRAVZAPRAV S TEM

S to oddajo — prvič smo jo oddajali že na koncu preteklega šolskega leta — v letošnjem letu uvažamo ciklus oddaj spolne vzgoje; v celoti bo ciklus vseboval šest oddaj.

Prva je posvečena splošnemu pogledu na vlogo spola pri ohranjanju vrste, torej funkciji, glede katere se človek kot naravno bitje vključuje v rastlinski in živalski svet okoli sebe. Ob tem je na kratko opisana fiziologija spola in ženske ter moške vloge pri oploditvi, seveda s posebnim ozirom na človeka in na dejstvo, da se človekova spolnost ne omejuje zgolj na prokreativno funkcijo, temveč da se — kot vsaka druga človekova potreba — zadovo-

ljuje na specifičen človeški način, torej v zgodovini in v družbi.

Tekst je nekoliko poetično privzdignjen prav zato, da s tem nenehno opozarja na to specifičnost človekove spolnosti, vendar pa sicer brez ovinkov govori o stvareh, ki si jih šolarji žal velikokrat še vedno sporočajo šepetaje in žal velikokrat napačno. Poglavitni namen oddaje je torej v tem, da se o spolnosti spregovori v razredu na glas in na družbeno sprejemljiv način. Učitelju bo oddaja nudila priložnost, da z razlago posameznih izrazov utrdi kulturno raven pogovora o tej, marsikje še »tabu« temi. S tem bo mlade poslušalce tudi najboljše pripravil za sprejemanje sledečih oddaj.

16. oktobra ob 9.05 I. program
16. oktobra ob 14.05 II. program

Nižja stopnja:

JANKO IZ DESETE DEŽELE

Janko se mora, kakor vsi drugi otroci, privaditi na delo. Zjutraj mora v šolo, popoldne mora napisati domačo nalogo in zvečer si mora pripraviti šolske potrebščine za drugi dan, pospraviti mora za seboj, tudi čevlje si mora očistiti — a vse to opravlja z vzdihovanjem: kako lepo bi bilo, ko bi ne bilo treba delati.

Da, lepo bi bilo, ko ne bi bili brez dela žejni in lačni. Nekdo mora pridelovati hrano, šivati obleko in obutev, skrbeti za dom.

Janko takšne razloge ni jemal resno. Vztrajno si je želel brezdelja. Sanjal je in prisajal si je Deseto deželo.

Ko se je nekega dne vrnil iz šole, mame še ni bilo doma. Vedel je, da bo še približno dve uri sam. Bundo, kapo, rokavice in torbo je pustil v veži na tleh. Joj, kako je bil lačen! Mama ima v omari škaflo piškotov. Janko jo najde, a škaflo je prazna. Le kdo jih je pojedel? Tudi kruha ni bilo, ničesar ni bilo, kar bi lahko pojedel. Steče v pekarno po žemljo.

Višja stopnja:

FRANC SCHUBERT: LEPA MLINARICA

Zbirka Lepa mlinarica Franza Schuberta vsebuje 20 samospevov na besedilo nemškega pesnika Wilhelma Müllerja. Zajeta je v značilno romantično razpoloženje mladega mlinarja, ki svoja čustva do lepe mlinarice, radostna in žalostna, zaupa potoku.

Zbirka ima opus 25. Ko jo je Schubert napisal mu je bilo 26 let, torej le 6 let pred smrtjo. Schubert je ustvarjal hitro in z lahkoto in prav to je razlog za njegov uspeh na področju samospeva. Za samospev je namreč važen trenuten navdih. Ob srečanju s pesnikovim besedilom se mu porodita melodija in klavirska spremljava. Melodija se prilagaja besedilu, klavirska sprem-

ljava pa ustvarja razpoloženje, ki ga besedilo opisuje. V oddaji bomo spregovorili o tem, kako se je znal skladatelj živeti v pesnikovo besedilo. Druga pomembna stran Schubertovih samospevov pa je njihova oblika. Kot vemo, so pesniki v Schubertovem času običajno pisali v kiticah, ki so bile v določeni pesmi po številu, obliki in dolžini vrstic enake. Skladatelj pa je tako pesem lahko uglasbil na dva načina: kiticni in prekomponirani. Kdaj uporablja enega ali drugega, kaj so njune značilnosti in lastnosti, bomo spoznali v tej oddaji. Za ilustracijo bomo vzeli naslednje pesmi iz cikla Lepa mlinarica: Vandanje. Kam, Nestrpnost, Mlinarjeve cvetke in Ovenelo cvetje.

13. oktobra ob 14.05 II. program
15. oktobra ob 9.05 I. program

Nenavadni pogovori:

NA POČITNICAH SMO BILI SITNI

Dr. Anica Kosova je pripravila sinopsis za Nenavadne pogovore na temo: starši in počitnice.

Za naš čas je zelo značilen hiter tempo življenja, starši so preobremenjeni z delom, otroci pa so večji del sami. Takrat pa, ko se najdejo vsi skupaj, se sicer pogovarjajo med sabo, pa gre ta pogovor nekam mimo. Se ta kratek čas, ki bi ga lahko lepo preživeli skupaj, so utrujeni in nervozni, da ne morejo sproščeno prisluhniti drug drugemu in vzpostaviti neposrednih odnosov. Marsikdo tega tempa ne vzdrži, se v njem psihično izčrpa, postane razburljiv in preobčutljiv. To pa vodi do napetosti v celi družini. Vemo, da pri takem načinu življenja ostajamo nekaj dolžni svojim bližnjim, predvsem svojim otrokom, skušamo vsaj ob nedeljah in ob času dopustov nadoknaditi kar smo zamudili v odnosu do ljudi, na katere smo čustveno navezani. V eni nedelji pa se ne da nadoknaditi šestih dni in

v počitnicah ne celega leta. Že to, da člani družine niso navajeni preživljati celega dneva skupaj, otežkoča skupno življenje na dopustu. Člani družine se morajo naučiti najprej preživeti nekaj ur dnevnega skupaj. To pomeni, da morajo najti skupne interese, razvedrila, morajo se naučiti biti strpní do želja drugih družinskih članov in se prilagoditi tem željam, obenem pa uveljaviti na primeren način tudi lastne želje. Želje otrok se še posebej razlikujejo od želja staršev v času dopustov. In prav iz različnosti teh želja se porodi marsikak spor, ki vsem zagreni počitnice. Psihološki pojav, ki tudi pripomore k »sitnosti« staršev, predvsem v prvih dneh dopusta, je razdražljivost, ki se pojavi kot posledica spremembe v načinu življenja. Marsikdo se težko prilagodi na nov način življenja, otroci pa običajno brez težav. Otroci se velikokrat dolgočasijo na počitnicah v družbi staršev.

21. septembra ob 9.05
in 23. septembra ob 14.05

Nenavadni pogovori:

NE MARAM SVOJIH STARŠEV

Otroci odraščajo, ustvarjajo si svoj svet in od življenja še vse pričakujejo, pričakujejo velikih dogodkov, uspehov, sreče. Njihove sile rastejo.

Na drugi strani so njihovi starši. (Na žalost so marsikje ostali starši na drugi strani, na drugem koncu). Zdaj, ko so jim otroci že skoraj odrasli, so obstali na tisti točki, ko se pričenejo ozirati nazaj na svojo prehojeno pot, na delo, ki so ga v življenju opravili, na vse, kar so si s trudom ustvarili in to želijo očuvati. Očuvati želijo tudi poslušnost svojih otrok, a je že tako, da prihajajo starši in otroci v vsakem rodu tudi do tiste točke, ko drug drugega ne slišijo več prav, ne razumejo več. Stremljenja otrok in

stremljenja staršev so usmerjena vsaksebi.

Med starši in otroci v družini lahko pride v času, ko otroci odraščajo, tudi do večjih sporov. Če so starši nepopustljivi in ne uvidijo, da je mladi človek samosvoja osebnost, ki nujno terja postopoma svoje lastno odločanje, lahko vzbudijo v lastnih otrocih odpor in nerazumevanje v družini — se bo samo stopnjevalo.

Oddaja »Ne maram svojih staršev« podaja ta problem v obliki prijetnega sproščenega razgovora. V ta razgovor vpleta stric neko resnično zgodbo — resnične zgodbe so tiste zgodbe, ki se — tako ali drugače — ponavljajo, ki so se zgodile, a se hkrati še vedno godijo.

5. oktobra ob 9.05
in 7. oktobra ob 14.05

Nenavadni pogovori:

SOVRAŽIM ŠOLO

Večji del otrok začenja z veseljem hoditi v šolo. Saj je vstop v šolo velik korak na poti k onemu cilju, ki si ga najbolj želijo doseči — »da bi postali veliki«.

Vendar se žal pri marsikaterem otroku ta začetna vnetost za šolo in učenje kmalu ohladi, lahko pa postopno sprevrže celo v pravi odpor in sovraštvo do šole. Obiskovanje šole, opravljanje nalog in učenje mu postane najbolj zasovražena stvar na svetu in le še prisiljevanje s strani staršev ter strah pred starši in učitelji ga lahko naprej obdrži v šoli.

Do takšne usodne spremembe v otrokovem odnosu do šole kajpak lahko pride iz različnih vzrokov. Med najpogostejšimi vzroki so naslednji:

— po eni strani kakšne posebne otrokove učne težave, ko pri nekaterih predmetih ne more več držati tempa z vrstniki, zaostaja in zavoljo tega izkluša stalno nove neuspehe;

— po drugi strani, kakšne posebne otrokove vedenjske značilnosti (npr. prekomerna živahnost, zgovornost, gibalna nemirnost, nestalnost), zavoljo katerih ne more ves čas pouka zdržati pri miru, se obrača v klopi, igra, klepeti, s tem pa moti

učitelja in postaja deležen neprestanih novih opominov, graj, podpisov, drugih kazni. Ali pa ga njegova nerednost v upravljanju nalog, vzdrževanju čistoče in urejenosti ipd. spravi na slab glas pri učitelju (-ih) in napravi deležnega vselej novih opominov.

— po tretji strani pa neustrezen odnos učiteljev in staršev do opisanih otrokovih učnih težav ali vedenjskih posebnosti lahko do kraja otroku zagreni bivanje v šoli in vse, kar je v zvezi s šolo.

Zavoljo pogoste učne neuspešnosti ter iz nje izvirajočih nezadostnih ocen ali zavoljo vedenjskih posebnosti, ki motijo učitelja, postane otrok deležen ne le neprestanih opominov, opozoril, graj, ampak pogosto tudi izrazite učiteljeve nejevolje, jeze, nestrpnosti. Pogosto gre to tako daleč, da otrok mora poslušati cel plaz sramotenj, poniževanj, groženj ali pa postane deležen tudi drugih kazni.

Podobna stvar se ponavlja doma. Oddaja bo spregovorila učitelju, staršem in učencu.

Sinopsis za oddajo je pripravil Janko Svetina, oddajo pa je po tej osnovi napisala Polonca Kovač.

Oris sodobne psihologije Otrok se igra in ustvarja

Univ. prof. dr. Antona Trstenjaka, daleč preko meja znanega slovenskega psihologa, pozna širša javnost bolj po njegovih knjigah o človeški naravi, ki jih je napisal za ljudstvo (npr.: Med ljudmi, Pota do človeka, Človek v ravnotežju, Človek v stiski, Če bi še enkrat živel), kot pa po njegovih znanstvenih delih, po katerih segajo le strokovnjaki izvedeni na področju psihologije ter nekaterih drugih ved. Delo, z naslovom »Oris sodobne psihologije«, s katerim je navedeni avtor pred kratkim obogatil slovensko strokovno psihološko literaturo, pa ga trajno uvršča med daleč najvidnejše slovenske delavce na tem področju.

Zajetna 660 strani obsegajoča knjiga, ki kot prva v obsežnem opusu orisa sodobne psihologije zajema samo teoretično psihologijo, kaže v vsaki natisnjeni vrstici ogromno strokovno znanje in široko razgledanost njenega avtorja, saj je na višku znanstvene in pedagoške univerzitetne kariere zbral svoje bogato znanje v enem samem delu, katerega nam lahko upravičeno zavidajo tudi največji narodi.

Vsebinsko prve knjige svojega življenjskega opusa je avtor razdelil na dva dela. V prvem, ki obsega temeljit uvod v psihologijo, je podana njena opredelitev, orisan njen zgodovinski razvoj ter natančne znanstvene metode. Drugi del pa je namenjen osebnostni psihologiji; tu so obdelane integracija osebnosti v organizmu, v okolju in v teoriji. Priročne so ustrezne matematično statistične tabele, navedena izbrana domača in tuja strokovna literatura ter dodano stvarno in imenno kazalo, kar olajša orientacijo v sicer ogromni masi zbrane in obdelane gradiva. Jezik je lep, slog pa kljub zahtevnosti snovi jaseen, kar dela knjigo dostopno tudi nestrokovnjakom.

Vsekakor se že ob prvi knjigi orisa sodobne psihologije zavedamo, da smo Slovenci na področju psihologije dobili kapitalno delo, mimo katerega ne bo mogel nihče, ki se bodisi poklicno bodisi iz ljubezni do psihologije zadržuje na področju te znanosti. Poudarjamo, da je ta skromna notica vsekakor preskromen odsev pozornosti do takšnega mojstrskega opusa, ki tudi v svetu nima mnogih.

go tekmecev. V opravičilo naj povemo, da smo želeli na to knjigo samo še posebej opozoriti in povabiti bralce, naj kljub temu da niso strokovnjaki, stopijo v njen čudoviti svet resnice in se nepojasnjenih skrivnosti.

Knjiga, ilustrirana z ustreznimi grafikami, tabelami in slikami, je izšla pri mariborski založbi Obzorja, Stane 140.—din.

VIATOR



VIRGIN LUTJAK SIGALA

otrok se igra
in ustvarja

Svet pred domačim pragom

Pravkar je izšla pri Mladinski knjigi nova knjiga za osnovnošolce, pomožni učbenik Ivana Bizjaka Svet pred domačim pragom. Knjiga je glede na tematiko — namenjena kot dopolnilo pri spoznavanju narave in družbe v prvem, drugem in tretjem razredu — novost, saj so doslej učenci teh razredov od učbenikov uporabljali le berilo in računalnik. Res pa je, da je pri založbi Obzorja že pred leti izdal Oskar Hudales sorodno knjižico: »Veselo potovanje, ki je zasledovalo enake cilje, vendar pa ni vključevala spoznavanja narave.

Posebno popelje otroka v bližino in daljino okolice njegovega doma. Za okvir pripovedi mu služita Slavica in Boris (pri Hudalesu najdemo podoben način: Ivo in Ana) mestna deklica in vaški deček, ki prinašata na pristični otroški način vsak svoj svet. Posamezna poglavja so kratka, dovolj konkretna, zanimiva in življenjska. Največkrat jim sledijo konkretne naloge, izdelave predmetov iz preprostega, otroku pristopnega materiala, vprašanja, vezana na snov, igranje, pogovori in posamezni vzgledi. Tu včasih ni poslednje naveden avtor, npr. Naše kolone. Nekateri sestavki pa so pisani preveč načelno in nepričljivo, zato niso blizu otrokovemu doživetju, npr. zadnji odstavek v poglavju Zrno do zrna pogača. Tudi izredna sreča Slavice in Borisa, ki imata strica pilota in v turističnem letalu prevaža nad mestom, je malo nevsakdanja in za poprečnega otroka težko dosegljiva in razumljiva.

Med najbolj uspeša poglavja sodi Koledar življenja in dela v naravi. Tekstni del in delovne naloge prehajajo drug v drugega, prozno besedilo dopolnjujejo še druge literarne vrste, zato je živo in privlačno. Zadnje poglavje: Naši predniki in mi sluzi spoznavanju družbenih razmer in je glede na zahtevano tematično pisanje dovolj poljudno, tudi deklarativnosti in frazam se je pisec z živimi zgodbicami spretno ognil (Prvomajski izlet, Partizanska šola).

Knjiga snovno ni razdeljena po razredih, niti se togo ne oklepa učnega načrta, ampak v sproščnem podajanju prehaja glede na vsebinsko in časovno povezanost od snovi do snovi. Kljub temu pa doseže organski splet vseh prvin, ki naj bi jih ta predmet nudil učencem na tej stopnji. Knjiga je bogato ilustrirana, barve so tople in privlačne, realistična slika pa je nižješolcem blizu. Ilustrirali so: Ančka Gošnik-Godec, Božo Kos in Ivo Šubič. Naši pedagogi bodo delo brez dvoma pozdravili, saj so ga po posameznih poglavjih že spoznali v reviji Ciciban.

Založbi moramo čestitati k njeni ekspeditivnosti, saj so knjigo dobili učenci v roke komaj mesec dni kasneje, ko jo je kot pomožni učbenik potrdil republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Takih primerov doslej nismo poznali. Ne ždi se mi pa korektno, da jo prodajni oddelk založbe pošilja šolam kot učbenik, ker s to oznako zavaja kupce.*

Navdajajo me še pomisleki, ker je knjiga namenjena učencem kar treh razredov. Med učencem prvega in tretjega razreda so velike razlike, ki pa jih tekst ne upošteva v dovoljni meri. Sicer je pa vprašljivo, koliko si bo mogel s knjigo pomagati prvošolček, ki se komaj uči brati, učencu tretjega razreda pa bo morda postala že preveč znana

teorije o tem, zakaj se otrok pravzaprav sploh igra, toda bistva izvora otrokove igre ni vse do danes prepričljivo pojasnil še nihče.

Tovarne vsega sveta izdelajo dan za dnem na tisoče in tisoče igračk. Mnogih med temi igračkami se otroci kmalu naveličajo. Pomlajene in nekoristne obleke na smetiščih, kajti le nekaterim ljudem je znano, da nudijo otroku največ čistega veselja prav tiste igrače, ki si jih ta izdelava sam, čeprav navidezno iz manjvrednega materiala. Kdor pomaga otroku tu, je storil največ.

Na te misli človeka nehoti napelje čudovito ilustrirana knjiga z naslovom »Otrok se igra in ustvarja z naravnimi plodovi«, ki so jo pripravili Alenka Eržen-Sušaršič, Sime Letinič in Sonja Segula-Vončina, izdala Svet za vzgojo in zaščito otrok Jugoslavije ter Nacionalni komite OMEP Jugoslavije, založila pa ZGP Mladinska knjiga v Ljubljani.

Potem ko je pod zmagovitim geslom »Ni združevanja otroka in srečnega otroka brez igre in igračke« na uvodnih straneh povedano nekaj tehničnih besed o otrokovi igri ter o pomenu likovne vzgoje za njegov osebnostni razvoj, se nam na več kot petdesetih straneh predstavijo fotografije ljubkih izdelkov iz povrtin, sadja, koruze, gozdnih plodov in semenja ter venčič iz listov in cvetja in ornamenta iz raznovrstnih školjk. In vse to je tako lično, tako naravno, tako lepo, da ob tem

človek z resničnim odporom pomisli na pogrošen kič, ki ga za drag denar ponujajo nekatere prodajalne. Pri tem pa nikakor ne smemo pozabiti, da so vse te številne živalske in človeške figurice, sestavljene iz naravnih plodov, delo otroških rok in veren odsev njihove neizčrpane ustvarjalnosti. Takšna kreativna igra, zlasti še, če je združena z načrtno likovno vzgojo, pa otroka neverjetno razveseljuje in izredno notranje bogati.

Zdaj, ko imamo pred seboj ta odlični priročnik za aktivno delo zlasti s predšolskimi otroci, nam je na široko odprta pot v nove oblike in še k širši izbiri naravnega gradiva. Razkošno ilustrirano knjigo »Otrok se igra in ustvarja z naravnimi plodovi« bodo s pridom uporabljale ne samo vzgojno-varstvene ustanove za delo s predšolskimi otroci, marveč tudi osnovne šole v nižjih razredih, posebne osnovne šole in zavodi, kjer se vzgaja in šola duševno nerazvita mladina, otroške in druge bolnišnice pri delovni terapiji, azili — skratka vsi in povsod, kjer je igra v obliki ustvarjalnega dela dobrodošel izvir neskaljene radosti in nevsipljivega razvedrila.

Vsem, ki so pripomogli tej dragoceni knjigi ugledati vedro luč sveta, iskreno čestitam! V kratkem izide tudi v srbohrvaščini in makedonskem jeziku. Kljub razkošni opremi nikakor ni draga; stane samo 30.— N-din.

VIATOR

Jezikovni priročnik za tehnike

Zveza inženirjev in tehnikov je v sodelovanju s tehniško sekcijo Terminološke komisije pri SAZU dala na knjižni trg drobno knjižico s platnicami in pohlevni sivi barvi in naslovom: Slovenski jezikovni priročnik za tehnike. Tehnično razvite dežele imajo že dolgo vrsto takih pripomočkov, pri nas je to prvo tovrstno delo. Med sestavljenci so imena naših najvidnejših tehniških strokovnjakov in slavistov SAZU.

Hiter razvoj tehnike, ki mu sledimo zlasti v drugi polovici našega stoletja, ima za posledico tudi naglo večanje števila pišočih in berečih ljudi na prostornem področju znanosti in tehnike. Življenje preplavljajo vedno novi tehnični pojavi, ki imajo domače poreklo, še več pa je tistih, ki so nastali drugod in jih spremljajo tuje jezikovne tvorbe. Ob tem nastaja posebno področje tehniškega jezika, ki je podrejen splošnim jezikovnim zakonitostim in pravilom, vendar pa posebnim dogovorom, ki ne dopuščajo nobenih dvomnosti. Vsaka ohipljivost bi povzročala zmedo v pojmi in z nepreglednimi posledicami, ki bi nastale zaradi nesporazumov. Vključitev našega gospodarstva v mednarodno delitev dela in vedno obsejnejša izmenjava potrošnih dobrin potrebo po jasnosti in nedvoumnosti

še povečujeta, saj znanstvena raziskovanja in proizvodne procese vedno spremljajo razna navodila, znanstvene ekspertize in strokovne razprave, prav tako pa tudi izdelke, ki pridejo iz proizvodnje med potrošnike.

Vsebinska knjižica je razdeljena na sedem poglavij. Največ prostora je odmerjeno besedotvorju, katerega osnova je znano delo Dr. Bajca. Vsebinska je napolnjena z mnogimi primeri iz vseh tehničnih ved. Obsežno je poglavje o tujkah v slovenskem jeziku, ki jim priročnik daje prednost, dokler ponašeni izrazi niso utrjeni.

Spričo tega, da se tehnični in znanstveni jezik bistveno razlikujeta od leposlovnega, je v knjigo vključena tudi stilistika tehniškega jezika.

Na kraju so zbrana zgoščena navodila avtorjem za prirejanje člankov in sestavljanje predavanj ter preglednica dogovorjenih korekturnih znamenj.

Priročnik bo dragocen pripomoček vsem, ki se ukvarjajo s pisano in govorno tehniško besedo. Upravičeno bi lahko opozoril nase z bolj kričečo barvo naslovne strani. Marjan Tomšič

Predmetnik in učni načrt za osnovno šolo

Uprava »Prosvetnega delavca« ima na zalogi samo še nekaj izvodov Predmetnika in učnega načrta za osnovno šolo. Naročila sprejema uprava PD, Nalozarjeva 1, Ljubljana. Ko bo zaloga pošla, Predmetnika ne bomo več ponastiskovali.

Naročniki, sindikalne podružnice in vodstva šol!

Vsako leto znova si prizadeva naša uprava prepričati naročnike, naj sproti plačujejo naročnino za naš list. Videti pa je, da dosedanja opozorila in prošnje niso dosegle zaželenega namena: še vedno imamo namreč kar lepo število zamudnikov, ki jim moramo pošiljati opomine, da bi izterjali 10 din za letno naročnino Prosvetnega delavca...

Tudi letos bomo poslali šolam seznam naročnikov. Zato da bi se izognili neprijetnim terjatvam, prosimo sindikalne podružnice in vodstva šol, naj bodo tako uvidni ter organizirano poberejo naročnino in jo nakažejo na naš žiro račun. Če se jim zdi to delo prezahtevno, jih prosimo, naj objavijo vsaj seznam naročnikov na oglasni deski v zbornici.

Uprava Prosvetnega delavca

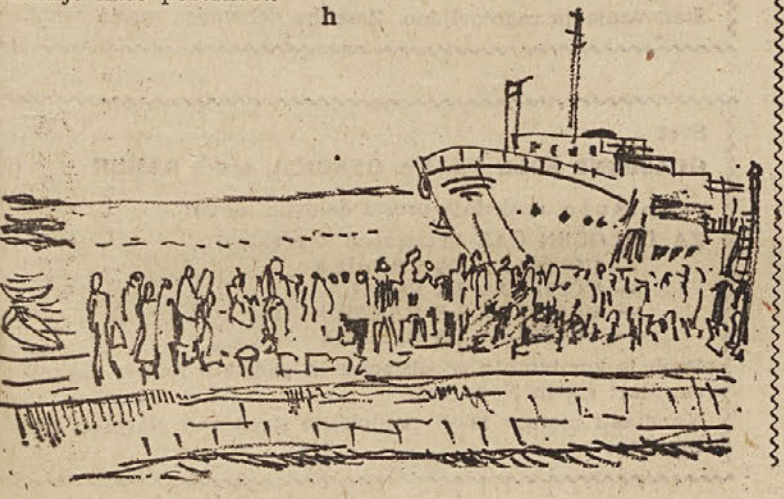
V počastitev 8. oktobra, občinskega praznika občine Velenje, bo v Ravnah pri Šoštanju otvoritev nove podružnične šole. Otvoritev bo 8. oktobra 1970 ob 11. uri (enajsti).

Vabimo vse učitelje oz. učiteljice, ki so kdaj poučevali na šoli v Ravnah, da se udeležijo otvoritve.

Ptujska gimnazija
Je izdala drugo povojno številko Izvestij

Gimnazija Džšana Kvedra v Ptuju je nedavno izdala 64. številko Izvestij, ki je druga po vojni in se od drugih podobnih publikacij v bistvu ne razlikuje — pa vendar so letošnja Izvestja ptujske gimnazije nekaj posebnega: avtorji so želeli v njih zajeti kolikor mogoče več tiste mnogostranske dejavnosti tega zavoda, ki se je razvila v 100 letih njegovega obstoja: 100-letnica ptujske gimnazije je bila lani slovesno proslavljena v okviru proslav 1900-letnice mesta Ptuja.

V uvodnem sestavku Veliko leto beremo, kako so potekale prošnje ob tem pomembnem jubileju ptujske gimnazije, zatem slede prispevki, ki zaslužijo, da jih vsaj naštejemo: Življenje na gimnaziji v šol. letih 1942-43 in 1943-44, Generacija abiturientov gimnazije Dušana Kvedra v Ptuju v desetletju 1949-1959 in njena pot v življenje, Kronika za šol. leto 1968-69; zatem beremo seznam dijakov in njihov uspeh. Temu prvemu delu Izvestij so dodani zanimivi sestavki, ki obravnavajo Sovetovih sedem ptujskih let (dr. K. Gantar), Srečanje s Stankom Cajnkarijem (Sonja Srečkovič), bibliografija Antona Sovreta (Bogomil Gerlanec) in še literarni prispevki dijakov. Tako so Izvestja ptujske gimnazije — uredil jih je Drago Suligoj — ena redkih publikacij te vrste, ki s svojo vsebino še bolj kot s svojo lepoto zunanostjo zaslužijo našo pozornost.



Knjižna zbirka ČEBELICA naj še naprej razveseljuje naše šolarje

Ko vstopa otrok v šolo, je njegova prva knjiga »PRVO BERILO«. Živahno rdečo knjigo, kjer se silko mešajo med črke in zloge, odpira otrok dan in dan v požir, bolj grize črke, zloge, besede. Nekaj časa traja ta vojna med otrokom in črkami in Prvo berilo postane počasi prava šolska knjiga z vsem priokusom šole in učenja, posebno še, ko so že enkrat vse črke vzete. In potem — vaša dela mojstra, je star pregovor — morajo otroci brati, brati in spet brati. Pedagoško knjigo vedo, da postane za tako lepa knjiga zoprna, če jo žuliš dan na dan. Koliko raje otrok bere in se muči z besedami in stavki, če je pred njim nova knjiga. Čim več knjig, čim več različnih knjižic, da se oko veselijo in živahni, naj vzame otrok v roke, da bo bral.

Ob tem starem spoznanju pedagogov in na njihovo pobudo se je, poleg periodičnega lista Ciciban, že pred sedemdesetimi leti rodila knjižna zbirka za prosole: ČEBELICA. Sprva je imela vsako leto po sedem in zdaj po devet knjižic in še knjižico Ciciban bere, se pravi vsak mesec nova knjižica, nova zgodba, nove podobe — nova slikanica. V njih so kratke zgodbe, pravilice, uganke, črtice in posamezne zanimivosti iz sveta okrog nas: o našem ozvezdju (Nebo nad nami), o vulkanih, o gorskem cvetju, o gobah in o umetniški vrednosti naših panjskih končnic, ki so jih naslikali nekoč izrazno močni ljudski umetniki.

Ce pregledamo vso to dolgo vrsto 136 knjižic, razbiramo res vredne naslove. Tu so Grimmove pravljice Rdeča kapica, Truljičica, Sneguljica, Pepelka; Andersenova pravljica Slavica, pa naše ljudske pravljice: Mojca Pokrajčulja, Povodni mož, Zlata ptica, O treh grahah in po ljudskih prirejen: Pravljica o šiviljici in škarijah (Kette). Kdo je napravil Vidku srajčko (Levstik), Zlata hruška in Zakleti grad (Milčinski) in druge ter ruske, češke, norveške, kitajske, armenske in druge pravljice; pa črtice in spomini, pesnice in uganke naših znanih mladinskih pisateljev. Prelepa zbirka je že to in marsikdo, ki je danes že odrasel, bi našel kje doma te knjižice izpred sedemdesetih let, ko je še sam iz njih črkal prve stavke.

To so resnično izbrani kvalitetni in jezikovno bogati in poetični, ki



željo povesti otroka in mladega bralca v svet lepih odnosov med ljudmi, v svet ljubezni, dobrote in plemenitosti. Otroška duša je tako zelo občutljiva in neverjetno sprejemljiva za vse, za dobro in slabo. In kar bomo otroku dajali v roke v teh občutljivih letih, to bo v njem ostalo in to se bo v njem tudi razraščalo. Zato lahko damo ob tem izboru urednici in založbi res vse priznanje. Večanje naklad teh drobnih knjižic — slikanic pa nam kaže, da so učitelji prav razumeli hotenje urednice in založbe — celo, da so te knjižice z veseljem sprejemali in v nemo primerih s polno zavzetostjo urednici tudi svetovali in izpovedovali svoje želje; npr. da želijo vsako šolsko leto spoštene velike črke, da želijo uganke, zgodbe iz časa narodnoosvobodilne vojne in še marsikaj. Ta zbirka, te knjižice so postale res nekaj skupnega šoli in založbi. Urednica in založba pa sta se tudi trudili, da so bile cene knjižic kar se da nizke in dostopne otrokom. In kdor pozna tišarsko delo, ve, da je cena tem nižja, čim večje je število izvodov. In čim več greh teh lepih malih slikanic med otroke, ceneje jih bodo lahko kupovali.

Se nekaj bi rada poudarila. To niso samo knjižice z izbranimi teksti. To so res slikanice. Vsak tekst dopolnjuje

jejo in spremljajo izbrane ilustracije, črno bele in barvne. Več kot polovica knjižic v letu izšla barvno ilustrirane. Risali so jih in jih še risajo naši najboljši slikarji. Mnogi so se prav ob teh izdajah posvetili samo ilustriranju knjig za otroke in poželi tudi v svetu najvišja priznanja. Vemo, da naše slikarice s teksti vred prav zaradi odličnih ilustracij izdajajo danes založbe v Franciji, Italiji, Nemčiji, Češki, Angliji, Poljski in drugod. Pravo leto so izšle v Franciji štiri naše slikanice v Italiji pa osem, ki so že nekatere izšle tudi v Čebelici (Zlata ptica, Pastirček, Muca Copatarica, Rdeča kapica, Hišica iz kock, Petelin, klobuček in roža, Miškolim, Bela mačica, Babica pripoveduje. Mož denček je lahko balon, in še nekatere druge).

Ce si vse te knjižice ogledamo natančneje, moramo spet izreči priznanje urednici, ki je znala izbrati pravega ilustratorja za določen tekst, zaenkrat od prvih, kjer so bile vse podobe tiskane le črno bele, kvečjemu dvobarvno, od Rdeče kapice, prve knjižice iz te zbirke, ki jo je z mehkim potezami svoje risbe ilustriral Marlenka Stupice, in francoske pravljice o potepuškem Polpetelinu, ki jo je v resnih in značilnih plastičnih risbah upodobil Ivo Šubič; Pravljice o šiviljici in škarijah, ki jo je z občutkom in skrajšicah, otroško fantazijsko risbo ilustriral Marija Vogelnik, in Andersenovo pravljico Slavica o žalostnem kitajskem princu, ki ji je Jože Cihna dodal izredno izpovedne ilustracije — pa vse do letošnjih zadnjih bogato ilustriranih treh grahah, ki so bile pravilice o Gošnik-Godec in v barve položila vso pravilnost tajnstvenost, do knjižice ABC pesnice Vere Albrehtove z izbranimi stiliziranimi ilustracijami Marlene Kornevove; veselih šestdeset uganek slovenskih pesnikov z izvirnimi risbami Jelke Reichmann; Spomini partizanskega zmožbe Branke Jurca Rdeči škorenjci, ki kjer pride v barvni kompozitizaciji Marlene Kornevove še posebno do izraza človeška toplota in otroška ljubeznost in optimizem, kar vse otrok tako zelo želi in za svoj zoren duševni razvoj potrebuje. Se bi lahko naštevati ilustratorje in poudarjali posebnosti in odlike njihovih podob, barv-

nih in črno belih, ob teh 136 knjižicah, vendar naj povem le to, da je vsakomur jasno, da te knjižice, takšne kot so in kot jih založba pošilja mladim bralcem v roke, želijo, da bi otrokom privzgojale dober okus z lepo risbo, da bi jih odvrcale od kričavega barvnega kiča in od slabe, prenatrpane in brezzirane risbe. Želim, da bi vsi razumeli, da je občutek za lepo, dobro in izpovedno ilustracijo, za skladnost barv (tudi disharmonija ima v sebi neko notranjo skladnost) in njihovo izpovednost treba vzgajati z dobro ilustracijo in da se mora človek sam potruditi, da si ta okus pridobi in izoblikuje. Želim pa tudi, da bi se ob lepi knjiži otrok naučil ceniti knjigo in jo čuvati.

In še letošnjemu programu na pot, kot bodo izhajale knjižice: ljudske pesnice PLES, PLES ČRNI KOS... in druge z ilustracijami Marlene Stupice — z velikimi črkami; ruska pravljica TRIJE MEDVEDI z ilustracijami Rože Piščanec — z velikimi črkami; prijetna in vzgojna povestica za mlade neredne MUCA COPATARICA z barvnimi podobami Anke Gošnik-Godec; partizanska zgodba KRUH, KI GA NI BILLO z ilustracijami Marlene Kornevove; Božič: Grimmova pravljica PEPELKA z risbami Danice Rusjan; Ingolčeva Zgodba o črno belih ovčah z ilustracijami Cite Potokar daleč sedem pravic knjižici z naslovom LENA TEREZINKA iz knjige Večerne pravljice Jelle Lepman z ilustracijami Lidije Osteri; izbor črtic in slikic s podeželja Kristine Brenkove KOŠČEK SIRA z ilustracijami Marlene Stupice ter moderna pravljica z družbeno etično poanto DAROVI Z MARSA Kathe Dessau v prevodu Viljama Helligera z ilustracijami Tince Stegovca. Namesto vsakomur jasno, da se mora človek sam potruditi, da si ta okus pridobi in izoblikuje. Želim pa tudi, da bi se ob lepi knjiži otrok naučil ceniti knjigo in jo čuvati.

In na koncu še toplo priporočiti učiteljem: naj posredujejo, da bo čim več knjižic prišlo med otroke, in staršem, naj jim ne bo žal denarja za otrokovo prvo literarno knjigo, za prav resnično njegovo vredno lastnino.

Darinka Petkovšek

OSNOVNA ŠOLA VITANJE

razpisuje naslednja delovna mesta:

- vzgojiteljico za varstvo predšolskih otrok — VZG za nedoločen čas
- učitelja za nemški jezik — PRU za nedoločen čas
- učitelja za tehnični pouk — PRU za nedoločen čas
- učitelja za razredni pouk — U za določen čas
- učitelja za razredni pouk — U za nedoločen čas

Nastop službe 1. septembra 1970, na voljo so samske sobe.

Delovna skupnost

DOMA STROKOVNIH ŠOL VERE ŠLANDER V CELJU

naknadno ponovno razpisuje

- **DELOVNO MESTO VZGOJITELJA** za nedoločen čas

Pogoj: višja pedagoška izobrazba — PRU

Stanovanje: vzgojiteljska soba v domu; stanovanja ni.

TEHNIŠKA SREDNJA USNJARSKA GALANTERJSKA ŠOLA DOMŽALE

naknadno razpisuje prosto delovno mesto

- **PROFESORJA MATEMATIKE IN FIZIKE** za nedoločen čas

Osební dohodek po pravilniku.

Svet delovne skupnosti

DIJAŠKEGA DOMA V KRŠKEM

razpisuje prosto delovno mesto

- **VZGOJITELJA-ICE** za nedoločen čas

Nastop službe 1. septembra 1970.

Pogoj: profesor ali predmetni učitelj, lahko tudi začetnik

Samsko stanovanje preskrbljeno.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Komisija za volitve in imenovanja

SKUPŠČINE OBČINE LAŠKO

razpisuje prosto delovno mesto

- **RAVNATELJA NA OSNOVNI ŠOLI** **MARIJAN NEMEC RADEČE** za nedoločen čas

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:

- da imajo visoko ali višjo šolsko izobrazbo
- da imajo 10 let vzgojno-izobraževalne prakse

Kandidati naj pošljejo pismene ponudbe s kratkim življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju pogojev, kolkovane z 1,00 din, na naslov »Skupščina občine Laško — komisija za volitve in imenovanja«.

Razpis velja 15 dni od dneva objave.

Svet osnovne šole

BORISA KRAIGHERJA GRADIŠČE — BENEDIKT V SLOVENSKIH GORICAH

razpisuje naslednja delovna mesta:

- 2 učitelja za angleščino, PRU za nedoločen čas
- 1 učitelja za varstveni oddelček, U za določen čas
- 1 učitelja za matematiko, PRU za nedoločen čas
- 1 učitelja za fiziko — tehnični pouk, PRU za določen čas (poučevanje v DE Gradišče in DE Benedikt)

Na voljo so samska stanovanja.

OSNOVNA ŠOLA JANEZ TRDINA PRI NOVEM MESTU

naknadno razpisuje prosti delovni mesti

- učitelja za slovenski jezik — PRU
- učitelja za razredni pouk na podružnični šoli Dolž — U

Ponudbe z dokazili o strokovnosti sprejema razpisna komisija 15 dni od dneva objave.

Po sklepu sveta

VZGOJNEGA ZAVODA J. LEVCA V LJUBLJANI
Karlovska cesta 18

ponovno razpisujemo za šolsko leto 1970/71 naslednja delovna mesta:

- **PREDMETNEGA UČITELJA ZA GOSPODINJSKI POUK** — za nedoločen čas

Pogoj: diploma VGS z učiteljsko ali vzgojiteljsko predizobrazbo s pogojem, da bo kandidat dodatno opravil diferenc. izpite iz spec. pedagogike

- **PREDMETNEGA UČITELJA ZA TELESNO VZGOJO** — za določen čas

Pogoj: diploma Visoke šole za telesno kulturo I. ali II. stopnje

- **UČITELJA ZA KOREKTIVNO GIMNASTIKO** za nedoločen čas

Pogoj: visoka šola s specializacijo za korektivno gimnastiko ali fizioterapevt — diploma Višje šole za zdravstvene delavce

- **VZGOJITELJA — ORTOPEDAGOGA** za nedoločen čas

Pogoj: diploma PA — ortopedagogike oz. absolvent PA, ortopedagogike

- **VZGOJITELJA** (za delo na pedopsihiatričnem oddelku Otroške klinike) — za nedoločen čas

Pogoj: diploma PA — ortopedagogike z nekaj leti prakse v vzgojiteljskem delu, ali diploma učiteljska z nekaj leti prakse pri vzgoji delu v domovih ali PB, ali diploma srednje vzgojiteljske šole z nekaj leti prakse

Kolkovane ponudbe z dokazili o strokovnosti sprejema svet zavoda 14 dni po objavi.

Delovna skupnost

OSNOVNE ŠOLE SALOVCI

razpisuje naslednji prosti delovni mesti:

- učitelja za slovenski jezik — PRU
- učitelja za zgodovino in zemljepis — PRU

Zaželeno je znanje madžarskega jezika.

K prijavi priložite življenjepis in prepis diplome.

Rok za sprejemanje prijav je 14 dni po izidu razpisa.

OSNOVNA ŠOLA IVAN CANKAR BOGOJINA

razpisuje naslednja delovna mesta:

- 1 učitelja za nemški in slovenski jezik, PRU ali P
- 1 učitelja za slovenski in srbohrvaški jezik, PRU ali P
- 1 učitelja za matematiko, PRU ali P
- 1 učitelja za tehnični pouk in fiziko, PRU ali P
- 1 učitelja za telesno vzgojo, PRU ali P
- 2 učitelja za razredni pouk (za določen čas), U ali PRU
- 1 vzgojiteljico za vzgojnovarstveno ustanovo, VZG

POGOJ: učitelji morajo stanovati v kraju službovanja

Prošnjo in življenjepis naj pošljejo kandidati razpisni komisiji v 15 dneh po objavi razpisa.

Razpisna komisija pri delovni skupnosti

OSNOVNE ŠOLE MOZIRJE

razpisuje prosto delovno mesto

POMOČNIKA RAVNATELJA

Pogoji: večletna praksa na stopnji razrednega pouka, dokončana pedagoška akademija, skupina razredni pouk

Mesto razpisujemo za nedoločen čas s polovično učno obveznostjo. Rok prijave 15 dni po objavi razpisa.

Osební dohodki po pravilniku o delitvi OD.

Stanovanja ni.

Upravni odbor

STROKOVNO IZOBRAŽEVALNEGA CENTRA ZAGORJE OB SAVI

razpisuje prosto delovno mesto

- **UČITELJA ZA STROKOVNE PREDMETE KOVINARŠKE STROKE** za nedoločen čas z odsluženim kadrovskim rokom

Pogoj: uspešno končana druga stopnja visokošolskega študija ustrezne stroke, oziroma uspešno končana predmetna skupina prve stopnje visokošolskega študija

Osební dohodki so določeni s pravilnikom o OD.

Nastop službe 1. septembra 1970 oziroma po dogovoru.

Prijave sprejema upravni odbor ustanove 15 dni po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA SAVO Kladnik SEVNICA

razpisuje delovno mesto

POMOČNIKA RAVNATELJA

Pogoji: srednja, višja ali visoka pedagoška izobrazba, najmanj 5 let delovnih izkušenj v šolskem delu. Obvladanje gospodarskega, upravno-finančnega in pedagoškega dela. Opravljen strokovni izpit.

Nastop dela po možnosti 1. septembra 1970. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Upravni odbor

ŠOLSKEGA CENTRA ZA KOVINSKO STROKO V PTUJU

razpisuje naslednji delovni mesti:

- profesorja za zgodovino in zemljepis
- profesorja za telesno vzgojo

POMORSKA IN TEHNIŠKA ŠOLA PORTOROŽ

naknadno razpisuje prosta delovna mesta prosvetnih delavcev v šolskem letu 1970/71, s polnim delovnim časom za nedoločen čas, in sicer:

- učitelja slovenščine, P
- učitelja matematike, P
- učitelja elektrotehnike, P ali dipl. ing. elektrotehnike

Na podlagi 35. čl. statuta nižje glasbene šole Ormož in po sklepu sveta delovne skupnosti šole

razpisuje

NIŽJA GLASBENA ŠOLA ORMOŽ

prosto delovno mesto

- učitelja za trobila in glasbeno teorijo za nedoločen čas

Za razpisano mesto se zahteva višja izobrazba.

Osební dohodki po pravilniku o delitvi dohodkov in osebnih dohodkov šole.

Rok prijav traja 15 dni po objavi razpisa.

Razpisna komisija

OSNOVNE ŠOLE ORMOŽ

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- učitelja matematike, PRU — za nedoločen čas
- učitelja nemščine, PRU — za nedoločen čas
- upravnico predšolskega oddelka, VZG za nedoločen čas
- vzgojiteljico, VZG

Stanovanje zagotovljeno samo za učitelja matematike.

Razpis velja 15 dni po objavi.

Delovna skupnost

OSNOVNE ŠOLE DEKANI

razpisuje

prosto delovno mesto za nedoločen čas

učitelja telesne vzgoje

Pogoj: P, PRU ali U z večletno prakso pri pouku telesne vzgoje na osnovni šoli.

Nastop službe takoj ali po dogovoru.

Na voljo je manjše enosobno stanovanje.

OSNOVNA ŠOLA DUŠAN KVEDER-TOMAŽ LITIJA

razpisuje

prosto delovno mesto **razrednega učitelja — U** za nedoločen čas, na PS Polšnik.

Stanovanje: samska soba.

Svet

OSNOVNE ŠOLE VIPAVA

razpisuje naslednji delovni mesti za nedoločen čas:

- učitelja za angleški jezik — PRU ali P
- učitelja za gospodinjski pouk — PRU

Na voljo samski sobi.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

OSNOVNA ŠOLA PRESERJE
občina Ljubljana-Vič-Rudnik

razpisuje naslednji delovni mesti:

- učitelja za oddelček podaljšanega bivanja, U ali PRU
- učitelja za matematiko in fiziko, PRU (tudi absolvent), PRU

Delovni mesti sta razpisani za nedoločen čas.

Svet

OSNOVNE ŠOLE BELTINCI

razpisuje

prosto delovno mesto

- učitelja za slovenski in srbohrvaški jezik

Pogoj: predmetni učitelj ali učitelj, ki študira ustrezno predmetno skupino

Kandidati vložijo prošnje na svet šole. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Delovna skupnost

OSNOVNE ŠOLE KOZJE

razpisuje

prosti delovni mesti

- učitelja za likovni pouk in glasbo, U, PRU ali P za nedoločen čas
- učitelja za razredni pouk na podružnični šoli Pod-sreda, U ali PRU za nedoločen čas

Samski sobi sta vseljivi takoj.

OSNOVNA ŠOLA SLAVA KLAVORA MARIBOR

razpisuje prosto delovno mesto

- učitelja za 1. razred osnovne šole za nedoločen čas

Izobrazba: PRU ali U.

OSNOVNA ŠOLA NADE CILENSEK V GRIZAH

razpisuje delovno mesto

- predmetnega učitelja za gospodinjstvo za 4 ure rednega pouka in fakultativne ure za nedoločen čas

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Stanovanja ni.

OSNOVNA ŠOLA SENOVO

razpisuje delovno mesto

- razrednega učitelja na podružnični šoli Gornji Leskovec

Lep dodatek za težko delovno mesto.

Na voljo je stanovanje.

Razpis velja do zasedbe.

OSNOVNA ŠOLA JANKO KERSNIK BRDO, p. Lukovica
občina Domžale

razpisuje prosto delovno mesto

- učitelja matematike — predmetni učitelj ali profesor matematike

Nastop službe je možen 1. septembra 1970. Prosto delovno mesto je razpisano za nedoločen čas. Stanovanja ni!

OSNOVNA ŠOLA SPODNJA IDRJA

preklicuje razpis proste-ga delovnega mesta učitelja v enoti Otalež

Svet šole

osnovne šole A. Hohkrauta Trbovlje

ponovno razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- **UČITELJA ZA MATEMATIKO IN FIZIKO** P ali PRU
- **UČITELJA ZA TELESNO VZGOJO** (ženska) P, PRU, STU ali študent VSTK

Nastop službe takoj.

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa. Prošnji priložite kratek življenjepis in potrdilo o strokovni usposobljenosti.

Za učitelje s predpisano izobrazbo sta mesti razpisani za nedoločen čas.

Osnovna šola Simon Gregorčič Kobarid

razpisuje za nedoločen čas naslednja prosta delovna mesta:

- **UČITELJA ZA ANGLEŠKI JEZIK** — za osnovno šolo Kobarid
- **UČITELJA ZA RAZREDNI POUK** na zunanjem oddelku Breginj
- **UČITELJA ZA RAZREDNI POUK** na zunanjem oddelku Logje

Stanovanje je zagotovljeno. Zasedba delovnega mesta takoj.

Svet

GLASBENE ŠOLE FRANA GERBIČA, sedež RAKEK

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

ZA DOLOČEN ČAS (honorarna zaposlitev):

- **UČITELJA ZA TROBILA**
- **UČITELJA ZA PIHALA**
- **UČITELJA ZA HARMONIKO**
- **UČITELJA ZA KITARO**

Pouk je kombiniran po dislociranih oddelkih Rakek, Cerknica, Stari trg in Nova vas.

Kandidati morajo imeti predpisano strokovno glasbeno izobrazbo.